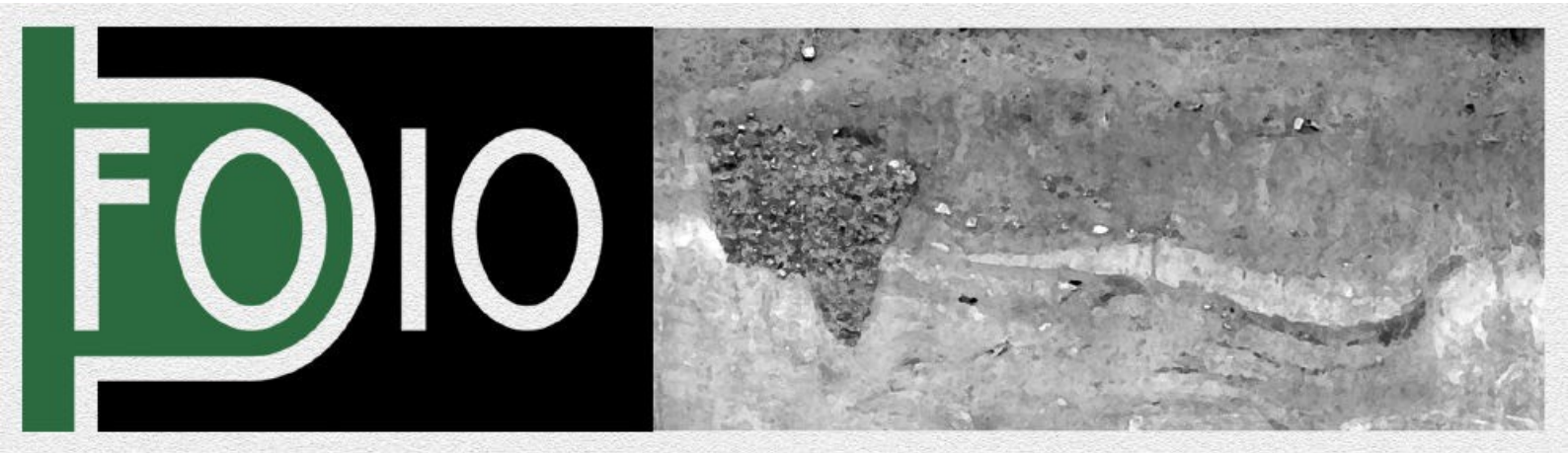
ARCHEOLOGIENOTA

KONTICH KRUISSCHANSLEI

RESULTATEN

FODIO
Turnhoutsebaan 277
B-2110 Wijnegem

Marleen Arckens
Niels Geelen
Jan De Beenhouwer

INHOUD

1. De resultaten van het bureauonderzoek....3

1.1 Beschrijvend gedeelte....3

1.1.1 Administratieve gegevens....3

1.1.2 Kader waarbinnen het onderzoek plaats vindt....5

1.1.3 Onderzoeksopdracht....10

1.1.4 Werkwijze....11

1.2 Assessment rapport....12

1.2.1 De landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied....12

1.2.2 Historische situering....16

1.2.3 Archeologische situering....23

1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied....27

1.2.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed....29

1.2.6 Samenvatting....29

Bibliografie....30

Figurenlijst....31

Bijlagen....32

Plannenlijst....32

Archeologische periodes in Vlaanderen....33

1. De resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode		**2017B223**
Actoren		Fodio OE/ERK/archeoloog/2015/0067
Locatie	**Provincie**	Antwerpen
	Gemeente	Kontich
	Deelgemeente	Kontich
	Site	Kruisschanslei
Kadastrale gegevens		KONTICH Afd. 1 Sectie F, 130P, 123F3, 130X3
Oppervlakte onderzoeksgebied		3712 m²
Bounding box	**punt 1 (NW)**	X: 155240,10 y: 202121,50
	punt 2 (ZO)	X: 155353,50 y: 202001,60
Kadastraal percelenplan		Fig. 1
Topografische kaart		Fig. 2
Afbakening verstoorde zones	**punt 1 (ZW)**	X: 155306,80 y: 202036,00
	punt 2 (NO)	X: 155337,80 y: 202061,30
Begindatum onderzoek		16 februari 2017
Einddatum onderzoek		27 februari 2017

Fig. 1 Situering van het onderzoeksgebied op het Groot Referentie Bestand. © Geopunt Vlaanderen

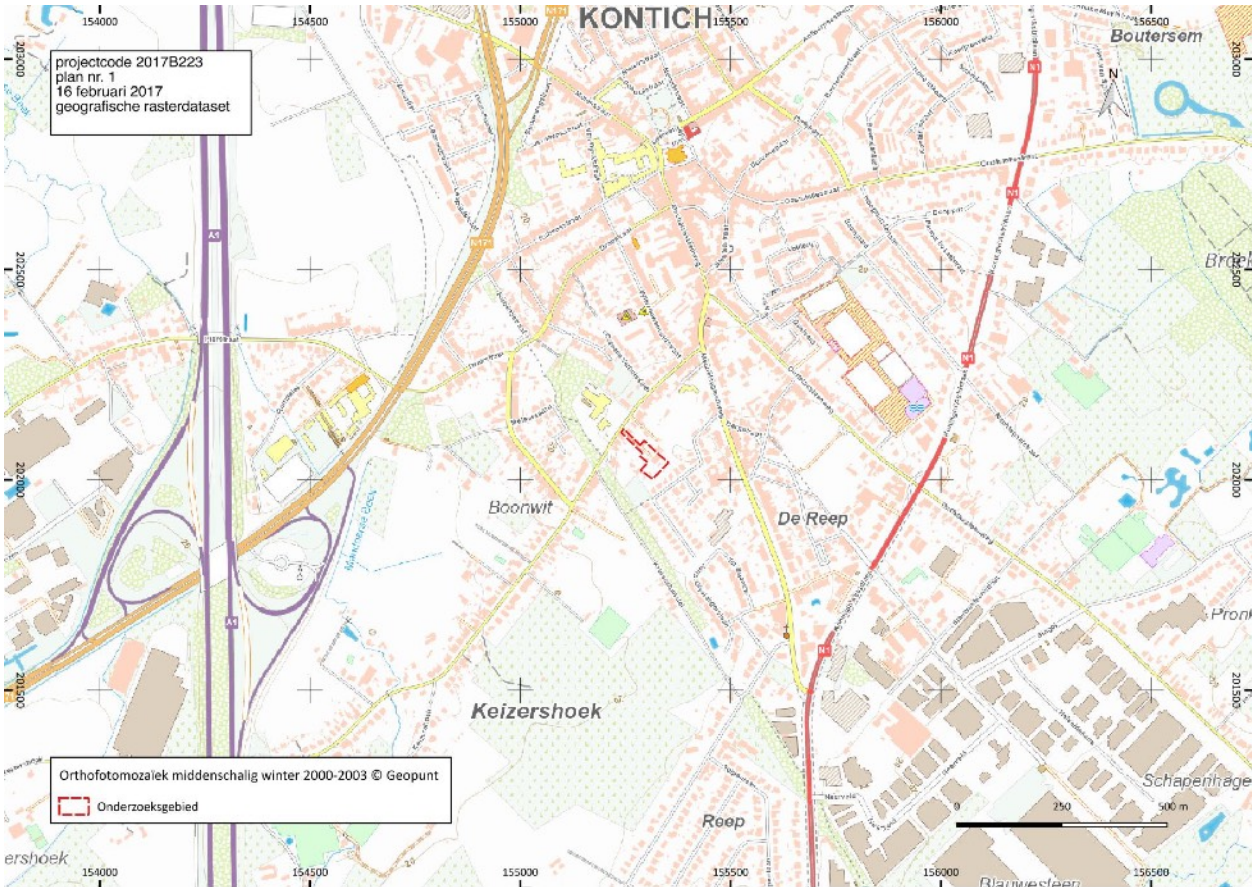

Fig. 2 Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart 1:10.000 © NGI

Fig. 3 Situering van het onderzoeksgebied op de orthofotomozaïek grootschalig winter 2013-2015. © Geopunt Vlaanderen

1.1.2 Kader waarbinnen het onderzoek plaatsvindt

Criteria uit het Onroerenderfgoeddecreet die aanleiding geven tot het opmaken van de archeologienota

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunning.

De wetgeving met betrekking tot archeologie omvat enerzijds het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en anderzijds het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 die voor archeologie in werking traden op 1 juni 2016.

Overwegend dat

- de aanvrager van de vergunning een privaatrechtelijk rechtspersoon is,
- de aanvraag geen betrekking heeft op een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering,
- de aanvraag geen betrekking heeft op werkzaamheden binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden,
- de percelen waarop de vergunning betrekking heeft niet geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,
- de betrokken percelen niet volledig gelegen zijn buiten woon- of recreatiegebied. Het projectgebied bevindt zich op het gewestplan in code 100 (woongebied).
- de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft meer dan 3000m2 bedraagt,
- de bodemingreep groter is dan 1000 m2

dient een bekrachtigde archeologienota te worden toegevoegd bij de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning met ingreep in de bodem.

Geplande werken en bodemingrepen

Het onderzoeksgebied heeft een langgerekte vorm. Een verharde weg loopt van de Kruisschanslei in zuidoostelijke richting naar de achterliggende gronden waarop gebouwd zal worden. Tegen de zuidoostelijke perceelsgrens staat een woning. Ten zuidoosten van de woning staat een bijgebouw. Tegen de zuidwestelijke preceelsgrens staan nog twee bijgebouwen. In de noordoostelijke hoek staat een kleine serre. Qua verstoringsgraad kan men voor het hoofdgebouw dat voorzien is van een kelder uitgaan van een funderingsdiepte van 1,5 tot 2m -mV. De bijgebouwen zijn afgaand op hun contstructiewijze ondiep gefundeerd.

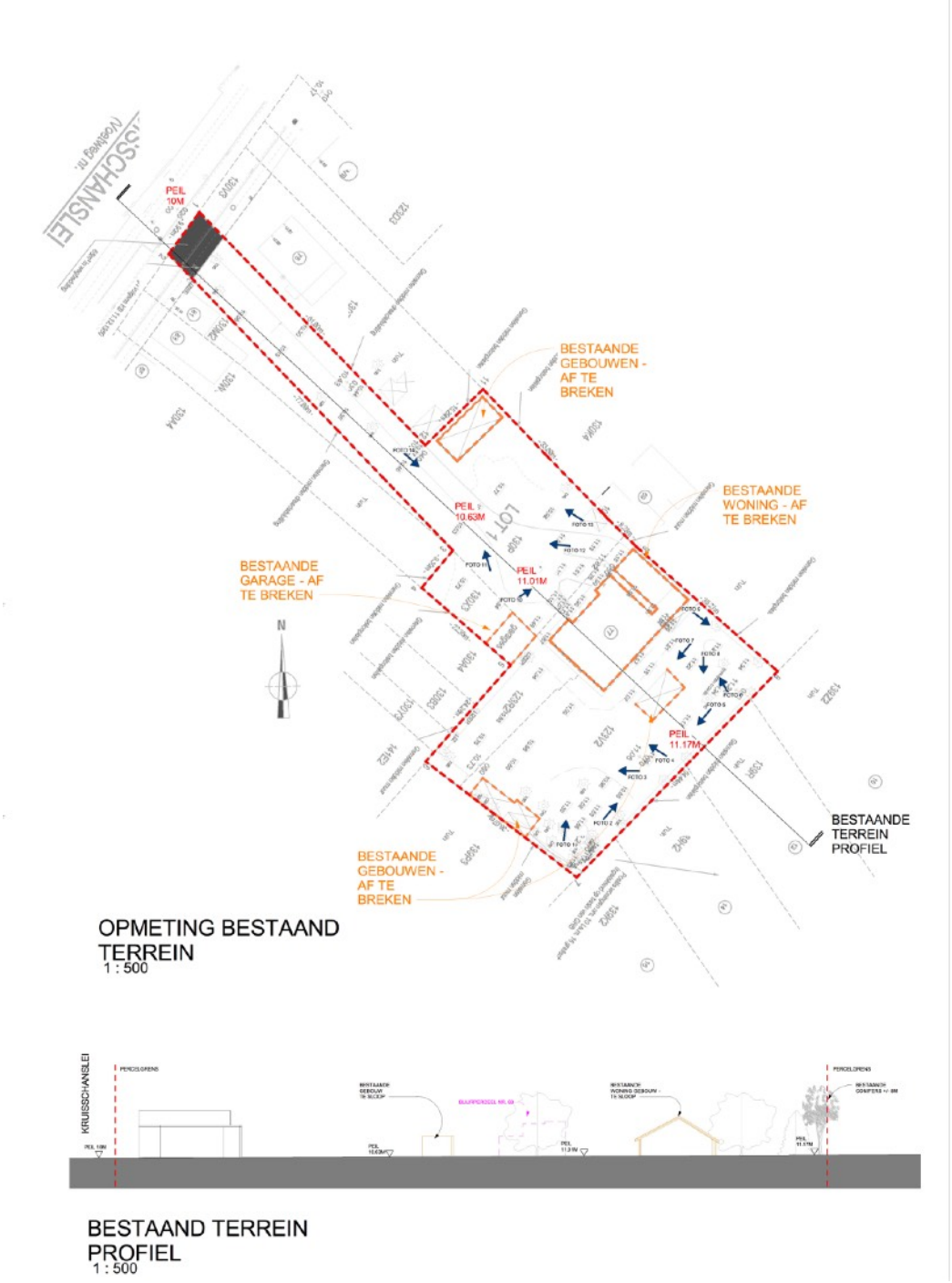

Fig. 4 PLAN 17 Bestaande toestand en terreinprofiel. © Multiprofessioneel Architectenbureau Guy Peeters - Johan Rijckaert

De bouwplannen voorzien in het slopen van alle structuren die zich op het onderzoeksgebied bevinden. In het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied zullen een vijftal bomen gekapt worden. Langsheen de zuidoostelijke en zuidwestelijke perceelgrens zullen de bestaande coniferen behouden blijven als groene buffer. Langs de andere perceelgrenzen zullen nieuwe bomen aangeplant worden.

Op de plaats van de huidige toerit wordt een nieuwe weg aangelegd. Die zal vier meter breed zijn en bestaan uit bodemwapening die een gezonde grasmat bewerkstelligt gecombineerd met betonnen rijstroken. In de noordelijke hoek zal een speelplein worden aangelegd. Er zullen vier nieuwe volumes gebouwd worden. Gebouw 4 zal in het noordoosten langs de perceelgrens verrijzen. De overige drie gebouwen worden in het zuidelijke gedeelte van het onderzoeksgebied ingeplant: gebouw 1 is het meest westelijke, gebouw 3 het meest oostelijke. De gebouwen zullen met elkaar en met de toerit verbonden worden door middel van een voetpad van klinkers. Onder de vier bouwvolumes zal één grote ondergrondse parkeergarage gegraven worden met 30 staanplaatsen voor auto's en plaats voor het stallen van fietsen. De inrit voor de parkeergarage is voozien aan de noordwestzijde van gebouw 4. De diepte van de parkeergarage zal 2,74m -mV bedragen. Ten noorden van gebouw 1 wordt een regenwaterput voorzien. Langs de westelijke perceelgrens zal een wadi aangelegd worden met een verstoringsdiepte van +1m -mV. De regenwaterput en gebouw 1 worden door middel van ondergrondse leidingen verbonden met de wadi, om infiltratie van regenwater in de bodem mogelijk te maken. Zowel ten noorden als ten zuiden van gebouw 1 wordt een septische put voorzien. De aansluitingen met de riolering vanaf de septische putten en de wadi worden aangelegd onder de toerit.

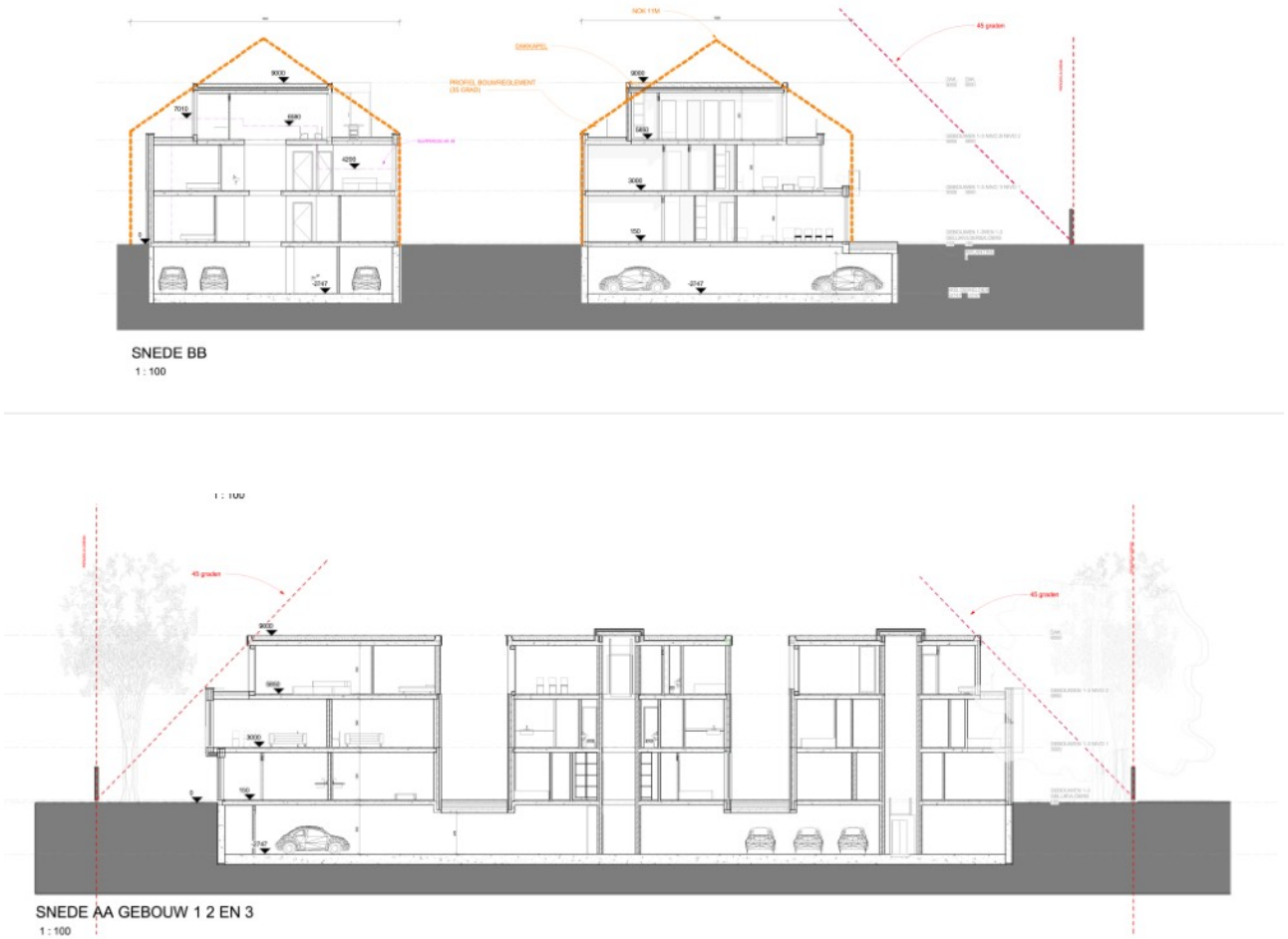

Fig. 5 PLAN 19 Snedes; gebouw 4 (boven) en 1,2 en 3 (onder). © Multiprofessioneel Architectenbureau Guy Peeters - Johan Rijckaert

Fig. 6 PLAN 18 Inplantingsplan op maaiveldhoogte. © Multiprofessioneel Architectenbureau Guy Peeters - Johan Rijckaert

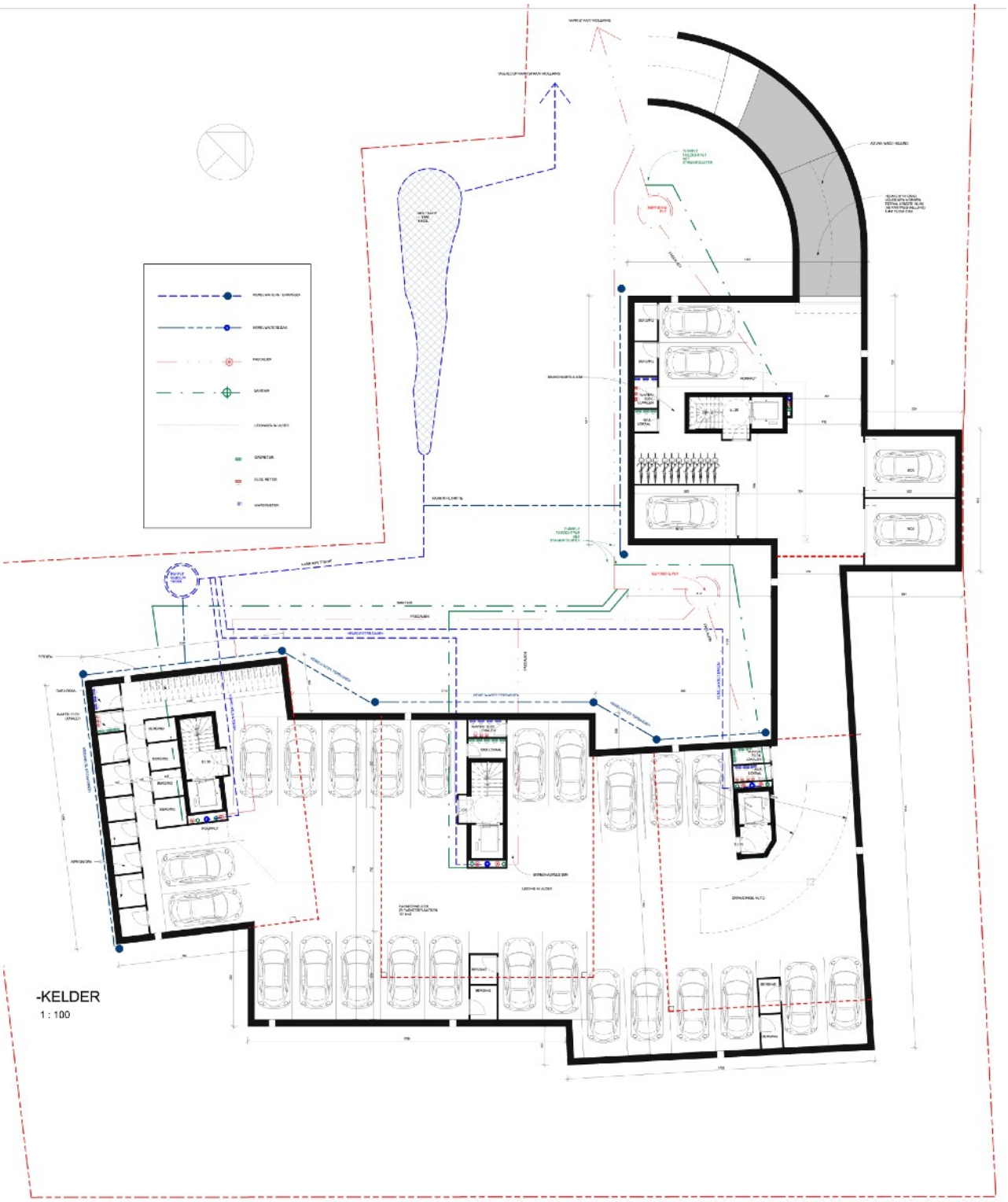

Fig. 7 PLAN 20 Kelderplan. © Multiprofessioneel Architectenbureau Guy Peeters - Johan Rijckaert

1.1.3 onderzoeksopdracht

Vraagstelling

Het bureauonderzoek heeft tot doel het projectgebied archeologisch te evalueren op basis van bestaande bronnen en de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed te bepalen. Dit houdt in dat er informatie wordt verzameld over de mogelijke aanwezigheid of afwezigheid van archeologisch erfgoed binnen het projectgebied. De kenmerken, de relatie met het omringend landschap, de bewaringstoestand en de waarde van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed worden ingeschat. Ook de manier waarop de geplande bodemingrepen worden uitgevoerd maakt deel uit van de evaluatie.

Het bureauonderzoek formuleert een antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- hoe evolueerde het landschap en is er een evolutie in het grondgebruik ter hoogte van het projectgebied?
- wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

1.1.4 Werkwijze

Om een beeld te schetsen van het fysisch geografisch kader werd een beroep gedaan op de topografische kaart van België in digitale versie[1], de tertiairgeologische kaart, de quartairgeologische kaart en de bodemkaart volgens Belgische classificatie[2], het kadastraal percelenplan[3] en de luchtfoto's beschikbaar via Geopunt Vlaanderen[4]. De geomorfologische kaart werd niet geraadpleegd vermits deze niet beschikbaar is voor het projectgebied. De bodemerosiekaart en de bodembedekkingskaart werden geraadpleegd maar niet afgebeeld. Op de bodemerosiekaart bevindt het projectgebied zich in een zone waarvoor de kaart geen informatie biedt, de bodembedekkingskaart leverde geen bijkomende informatie op na consultatie van verschillende reeksen luchtfoto's. De opdrachtgever leverde de plannen en snedes voor de geplande ontwikkeling.

Voor de historische situering van het onderzoeksgebied werd een beroep gedaan op de Ferrariskaart (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), de kaart van Vandermaelen (1846-1854) en de Popp-kaart (1842-1879). Er werd gewerkt met de geografische rasterdatasets van de kaarten beschikbaar via geopunt. Via Cartesius.be werden de historische topografische kaarten geconsulteerd.

Alle gebruikte rasterdatasets werden opgehaald via Web Map Service of als tiff/jpeg/pdf beschikbaar via de geoloketten van de Federale, Vlaamse en Provinciale overheden. De verwerking van de gegevens en aanmaak van de kaarten voor de archeologienota gebeurde met QGIS 2.14 Essen.

Door op de recente topografische kaart en het kadastraal percelenplan de historische gegevens te georefereren, werd de historische dimensie van het landschap in de zone van het projectgebied zo goed mogelijk gereconstrueerd. De indeling en inrichting van het landschap kregen bijzondere aandacht. Het historisch grondgebruik werd vergeleken met de huidige toestand, om de impact van eventuele verstoringen te kunnen inschatten.

Bijkomend archiefonderzoek is niet uitgevoerd omdat uit de analyse van het historisch kaartmateriaal en de beschikbare cartografische bronnen geen grondgebruik naar voor komt dat dit noodzakelijk maakt.

De gegevens van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vormden de basis voor de archeologische situering van het onderzoeksgebied aan de hand van de gelokaliseerde archeologische sites en vondsten in de omgeving van het onderzoeksgebied. Via het geoportaal van Onroerend Erfgoed[5] werden de inventaris van beschermde archeologische sites en de kaart van gebieden waar geen archeologie te verwachten valt geconsulteerd.

[1] webservice cartoweb.be van het NGI.

[2] https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage.

[3] http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE.

[4] http://www.geopunt.be.

[5] https://geo.onroerenderfgoed.be/#zoom=9&lat=6639473.15&lon=462444.02.

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 De landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied

Geografische en topografische situering

Het onderzoeksgebied ligt ca. 700m ten zuiden van het centrum van Kontich, een verstedelijkte forenzengemeente ten zuiden van Antwerpen. Het onderzoeksgebied is terug te vinden op de topografische kaart 1/10.000 kaartblad 15/8Z.

Geomorfologisch behoort het gebied tot de Boomse Cuesta, een west-oost gerichte kleiheuvel ten zuiden van Antwerpen en de depressie van de Schijns-Nete. De Boomse cuesta wordt in het zuiden en zuidoosten begrensd door de Rupel, in het westen door de Schelde. In het oosten gaat de cuesta van Boom over in de cuesta van Heist-op-den-Berg. Het onderzoeksgebied bevindt zich op het interfluvium tussen de Grote Struisbeek die van zuid naar noord stroomt en de Lachenebeek en de Babbelsebeek die van west naar oost stromen en in de Grote Nete uitmonden ten oosten van het onderzoeksgebied. De hoogte van het onderzoeksgebied bedraagt ca. 23m TAW. Het reliëf vertoont een lichte stijging naar het zuidwesten.

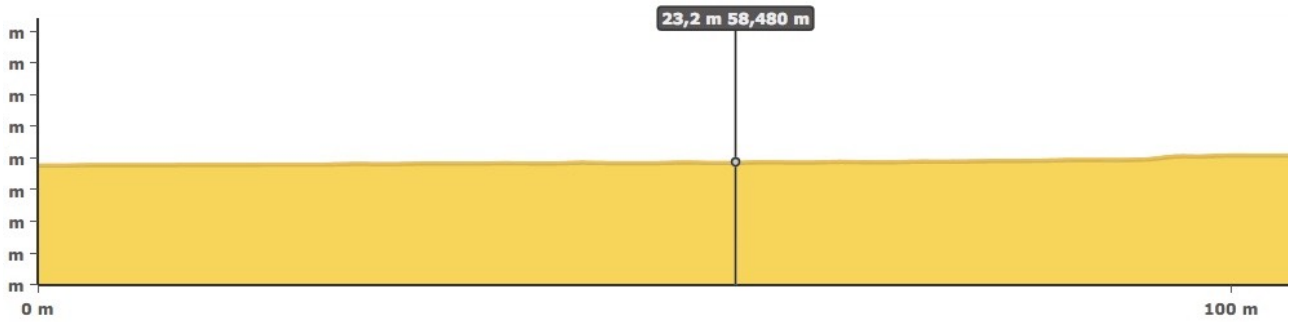

Fig. 8 plan 3. Profiel van het terrein van noordwest naar zuidoost. © Geopunt (16 februari 2017)

Hydrografisch behoort het projectgebied tot het deelbekken van de Benedenvliet, het Beneden-Scheldebekken en het stroomgebied van de Schelde. De omgeving van het projectgebied wordt ontwaterd door de Lachenebeek in het noordoosten, de Blauwesteenbeek in het zuidoosten en de Grote Struisbeek in het westen.

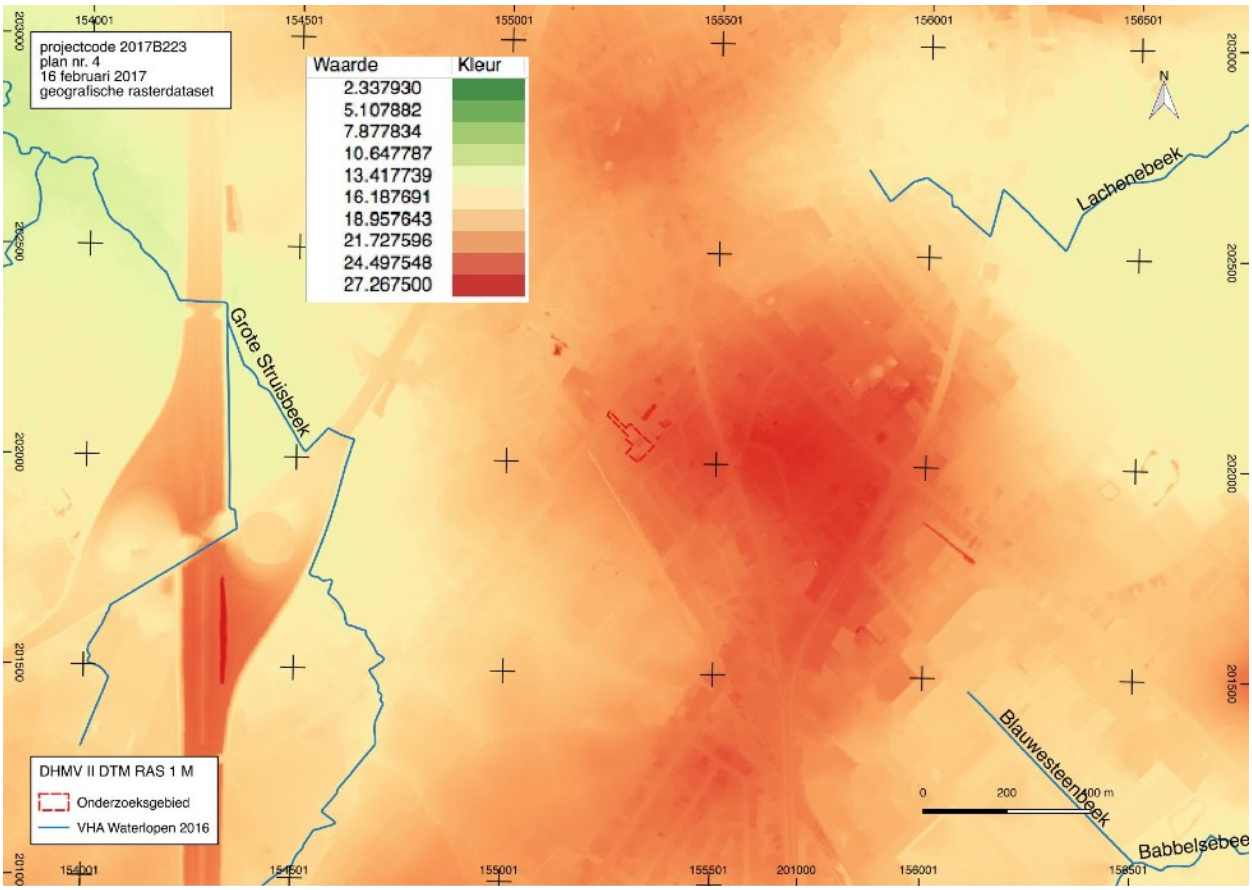

Fig. 9 Situering van het onderzoeksgebied op het DHM LIDAR_DHMV_II_DTM_RAS_1M met in overlay de waterlopen zoals op genomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas 2016. © Geopunt

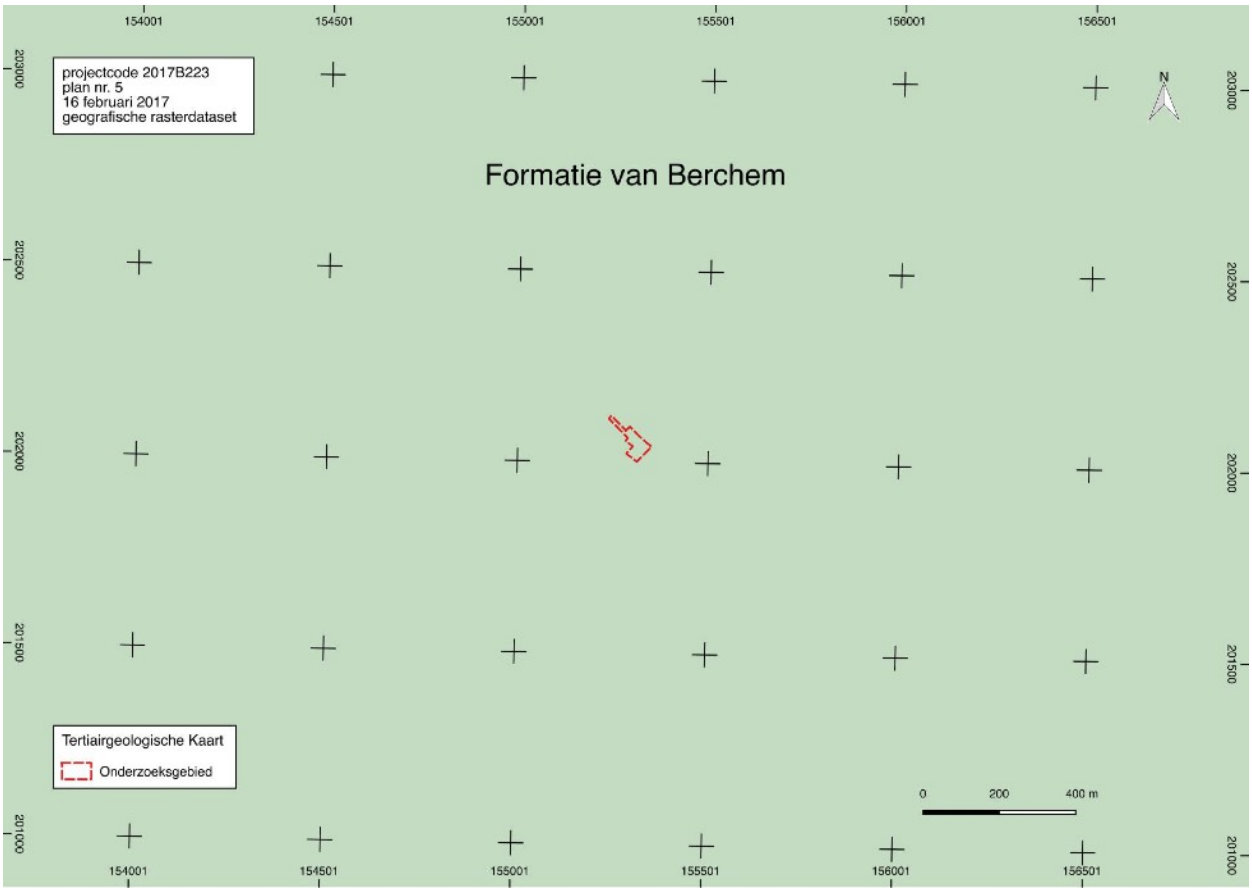

Fig. 10 Het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart. © Databank Ondergrond Vlaanderen

Geologische en bodemkundige situering

Het prequartair substraat van het projectgebied is volgens de gegevens op de tertiairgeologische kaart opgebouwd uit de Formatie van Berchem. Deze mariene formatie dateert uit het vroeg-mioceen en bestaat uit donkergroen tot zwart zand dat zeer glauconiethoudend is. Het pakket is onderaan kleihoudend en plaatselijk komen schelpen voor. De formatie bevindt zich bovenop de Formatie van Boom of Boomse klei.[6]

Op de quartairgeologische kaart 1:200.000 bevindt het onderzoeksgebied zich in een zone die geclassificeerd wordt als profieltype 1. Bij dit profieltype werden bovenop het prequartaire substraat eolische afzettingen uit het weichseliaan (laat-pleistoceen) en mogelijk het tardiglaciaal (vroeg - holoceen) afgezet. Er vonden geen tardiglaciale en/of holocene afzettingen plaats boven op de pleistocene sequentie.[7] De dekzandmantel vormt de oppervlakkige laag waarin zich de bodem heeft ontwikkeld en waarop de menselijke activiteit plaats vindt.

Op de bodemkaart volgens Belgische classificatie werden binnen het onderzoeksgebied twee verschillende bodemseries gekarteerd. Het uiterste noordelijke en noordoostelijke deel van het onderzoeksgebied, werden geclassificeerd als bebouwde zone (OB). Voor dit deel van het projectgebied levert de bodemkaart geen informatie over de bodemopbouw. Aangezien het omringende bodemtype overal Scfz is, kunnen we er vanuit gaan dat dit bodemtype oorspronkelijk ook op deze plaats voorkwam. Dit is een matig droge, zwak gleyige (c) lemige zandbodem (S) met een weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont (f) waarbij de sedimenten lichter of grover worden in de

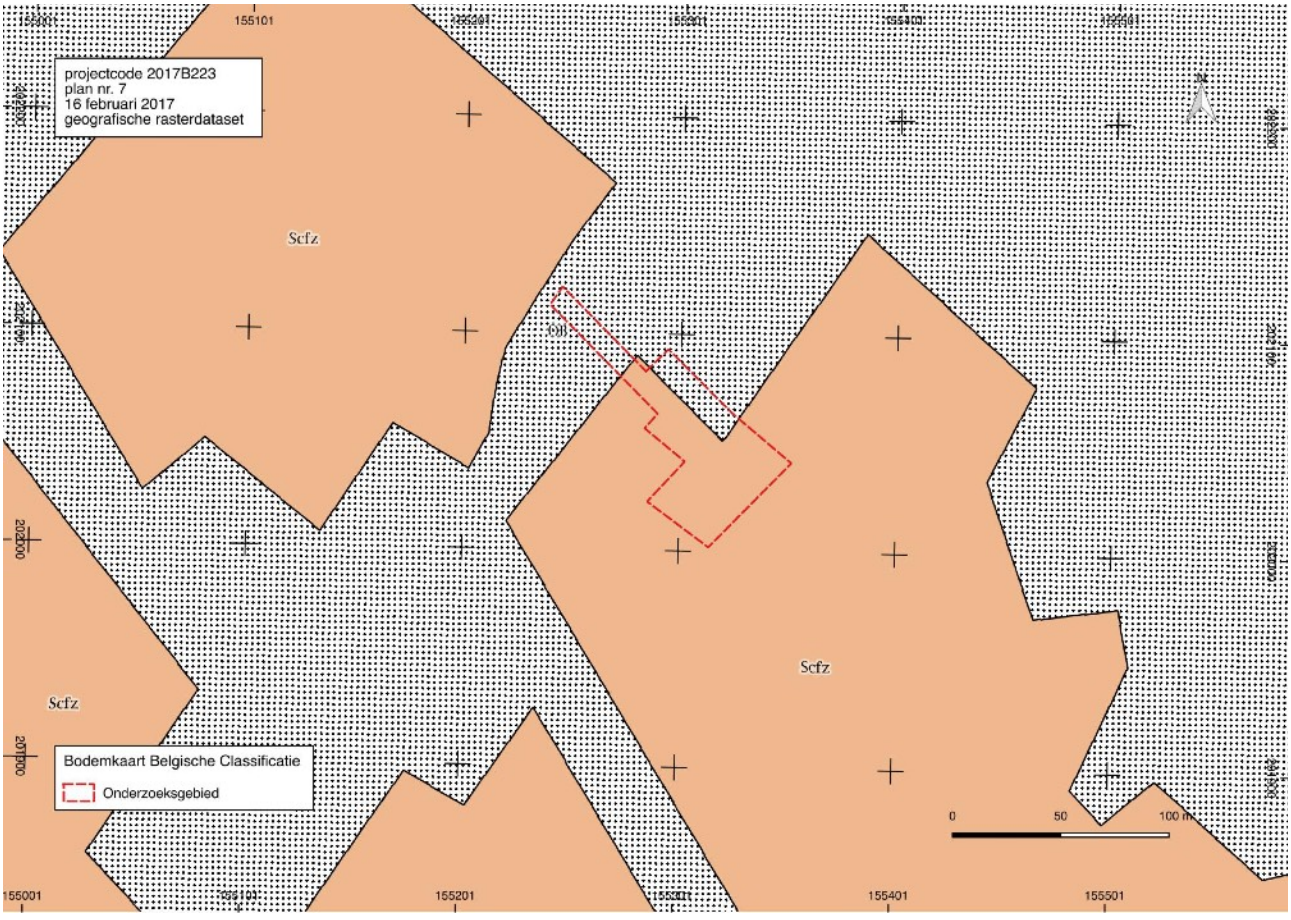

Fig. 11 Het onderzoeksgebied op de bodemkaart volgens Belgische Classificatie. © Databank Ondergrond Vlaanderen

[6] Adams et al 2002.

[7] Bogemans 2005-2008.

diepte (z). Deze bodems zijn gevoelig voor droogte, vooral in de zomer. Ze zijn geschikt voor de landbouw mits het toevoegen van meststoffen en het gebruik van weinig eisende gewassen.[8]

Volgens de internationale bodemclassificatie (WRB) worden dergelijke bodems geclassificeerd als Eutric Cambisols (Loamic). Cambisols zijn bodems met een beginnende profielontwikkeling. Ofwel hebben zij onder de ploeglaag een niet-zandige horizont van minimaal 15 cm die een duidelijke bodemstructuur heeft en/of die van kleur verschilt met de omgevende horizont ofwel hebben zij antropogene oppervlaktehorizonten die samen minder dan een halve meter dik zijn. Eutric verwijst naar een hoge basenverzadiging en Loamic verwijst naar een zandlemige, lemige tot kleiige textuur.[9]

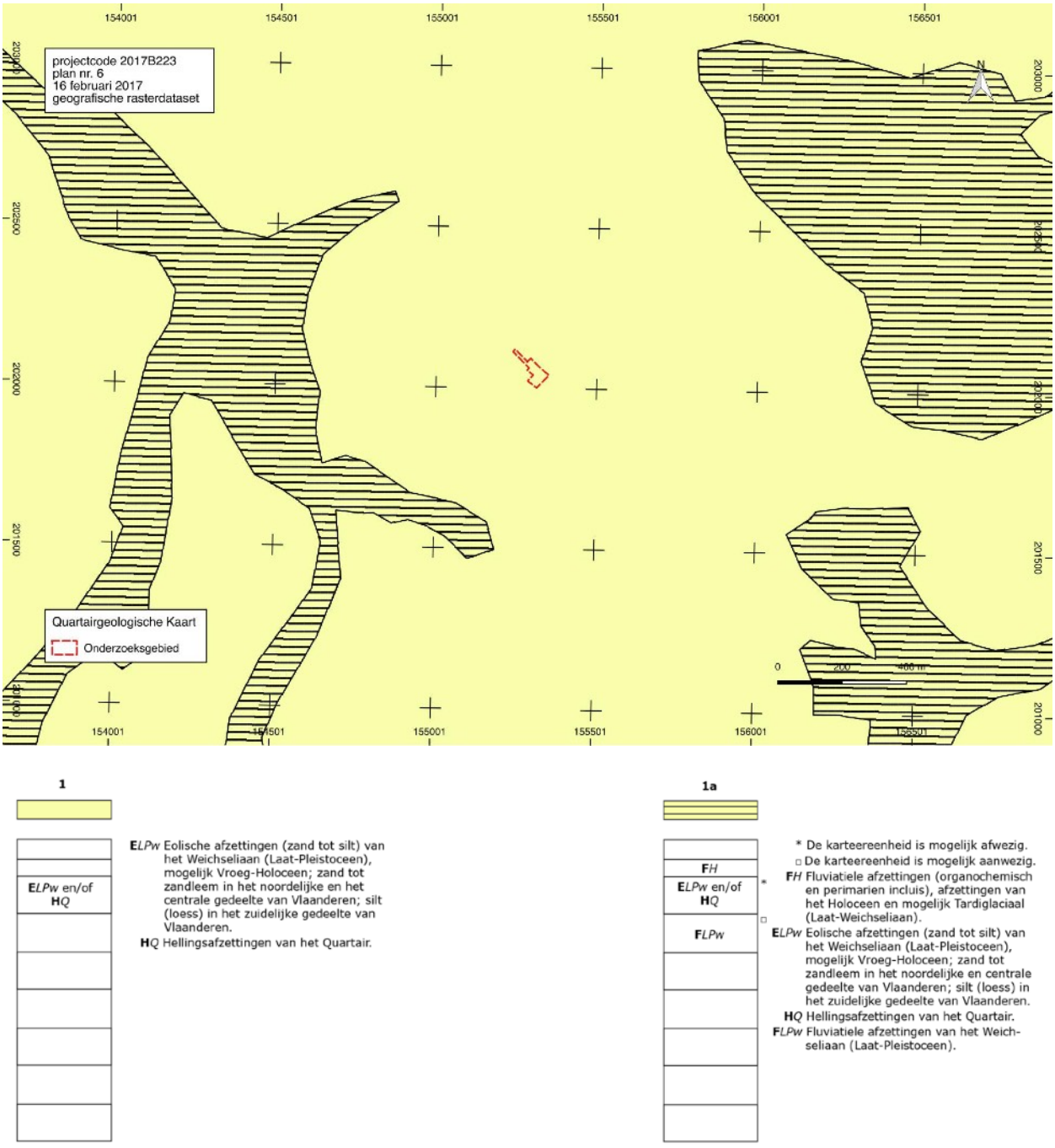

Fig. 12 Het onderzoeksgebied op de quartiargeologische kaart. © Databank Ondergrond Vlaanderen

[8] Van Ranst & Sys 2000.

[9] Dondeyne et al 2015.

1.2.2 Historische situering

Inleiding

Kontich ontstond uit een kleine nederzetting in de kromming van een Romeinse weg die in de vroege middeleeuwen werd uitgebouwd tot een nederzetting rond een centraal plein. Volgens de overlevering is Kontich als graafschap ontstaan in de zevende eeuw. De dochter van graaf Witger, de heilige Relindis, zou het graafschap in die eeuw geschonken hebben aan de benedictijnse Sint-Pietersabdij van Lobbes. Bij de invallen van de Noormannen vanaf de negende eeuw ging dit bezit verloren. Het werd echter gedurende de elfde eeuw hersteld. In 1149 werd de parochie van Kontich, samen met haar afhankelijkheden Waarloos, Hemiksem en Niel, aan de abdij geschonken door de bisschop van Kamerijk. Het patronaat over Kontich werd in 1573 door de abdij van Lobbes geschonken aan kardinaal Granvelle. Pas in 1762 kwam het volledige domein weer in handen van de abdij. De verschillende kerken binnen het graafschap Kontich werden op verschillende tijdstippen tussen 1136 en 1778 onafhankelijke parochies.

Op administratief en juridisch vlak was Kontich sinds 1238 verdeeld in twee gebieden: het Land van Rijen en het Land van Mechelen. In dat jaar schonk hertog Hendrik II van Brabant immers de volledige jurisdictie over het Land van Mechelen aan Wouter Berthout terwijl het Land van Rijen onder hertogelijk bestuur bleef. Na het uitsterven van het geslacht Berthout werden beide gebieden opnieuw verenigd onder de hertogen van Bourgondië, hoewel de gescheiden jurisdicties bleven bestaan tot de achttiende eeuw. Filips de Schone, hertog van Bourgondië van 1482 tot 1506, verkocht de heerlijkheden Kontich en Waarloos in 1505 aan Antoon Heenkenschoot. Gedurende de zestiende eeuw en het begin van de zeventiende eeuw wisselde de heerlijkheid regelmatig van eigenaar. Van 1651 tot het einde van het Ancien Régime was de heerlijkheid in handen van de familie Franco-Y-Feo.

Vanaf de achttiende eeuw groeide Kontich uit van een agrarische nederzetting tot een kerndorp. De grootste uitbreiding vond echter plaats op het einde van de negentiende eeuw, na de aanleg van de spoorwegen Antwerpen-Mechelen en Antwerpen-Boom. In de twintigste eeuw groeide het dorp uit tot een verstedelijkte forenzengemeente.[10]

[10] Agentschap Onroerend Erfgoed, Kontich, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120684, 2017 (geraadpleegd op 20 februari 2017).

Cartografische bronnen

De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, in 1771-1778 opgemaakt in opdracht van graaf de Ferraris, geeft ons een duidelijk beeld van de inrichting van het landschap op het einde van de achttiende eeuw. Het onderzoeksgebied bevindt zich ten zuiden van de dorpskern van Kontich, binnen het landbouwareaal dat deze kern omringd. Het onderzoeksgebied is gelegen op akkerland met hagen en /of houtkanten als perceelscheiding. In het noordwesten grenst het gebied aan een pad, waarvan de ligging en oriëntatie vergelijkbaar zijn met de huidige Kruisschanslei. Ten oosten van het onderzoeksgebied ligt de weg naar Mechelen. Langsheen die weg is reeds een zekere mate van lintbebouwing waar te nemen. Op verschillende plaatsen ten westen van de weg staan gebouwen. In het landbouwareaal rondom Kontich liggen verspreid hoeven. Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied ligt een site van een vijftal gebouwen omringd door een walgracht. Deze site wordt Blauwen Steen genoemd. Ten noordwesten van het projectgebied ligt een kleine schans, Kenner Schrans genaamd. Ten zuiden van het onderzoeksgebied bevindt zich een derde site met gracht, Lekerse genaamd.

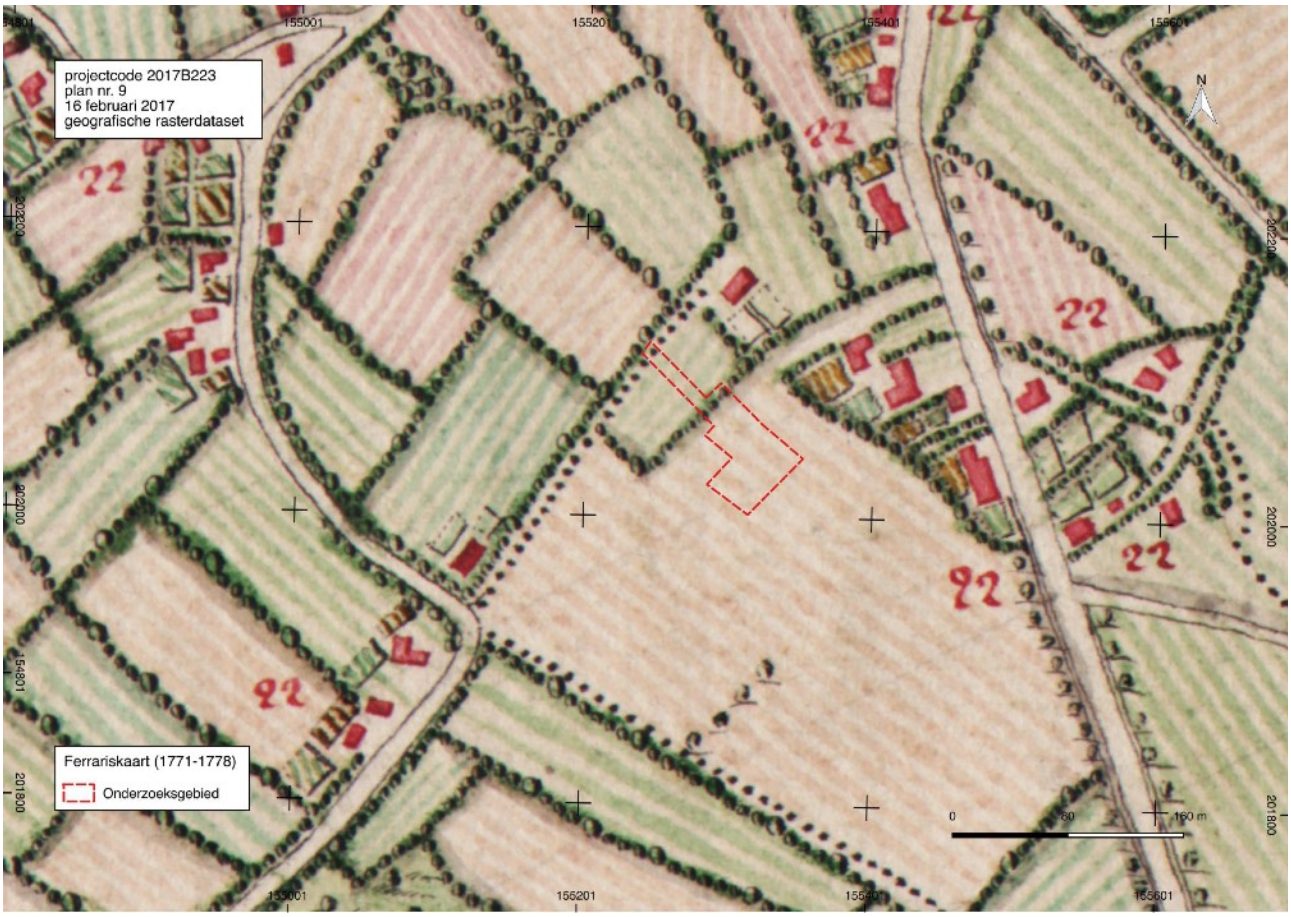

Fig. 15 Situering van het onderzoeksgebied op de Ferrariskaart. © Geopunt

Rond het midden van de 19de eeuw was het het wegenpatroon rondom het onderzoeksgebied vergelijkbaar met het huidige. Dat blijkt uit de detailplannen van de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840). Het gebied grenst in het noordwesten aan sentier nr. 31, een klein pad dat qua ligging overeenkomt met de huidige Kruisschanslei. Ten oosten van het projectgebied ligt de weg Antwerpen-Mechelen, de huidige Mechelsesteenweg. Sentier nr. 33, ten zuiden van het onderzoeksgebied, volgt deels hetzelfde tracé als de huidige Keizershoek. Het onderzoeksgebied is onbebouwd en in de omgeving komen slechts enkele gebouwen voor. Ten oosten van het onderzoeksgebied, langs de weg Antwerpen-Mechelen, bevinden zich enkele woningen. In het westen, langs sentier nr. 31 bevinden zich twee clusters gebouwen, waarvan één aangeduid is met de naam Schranshoeven.

Fig. 13 Situering van het onderzoeksgebied op de Ferrariskaart. © Geopunt

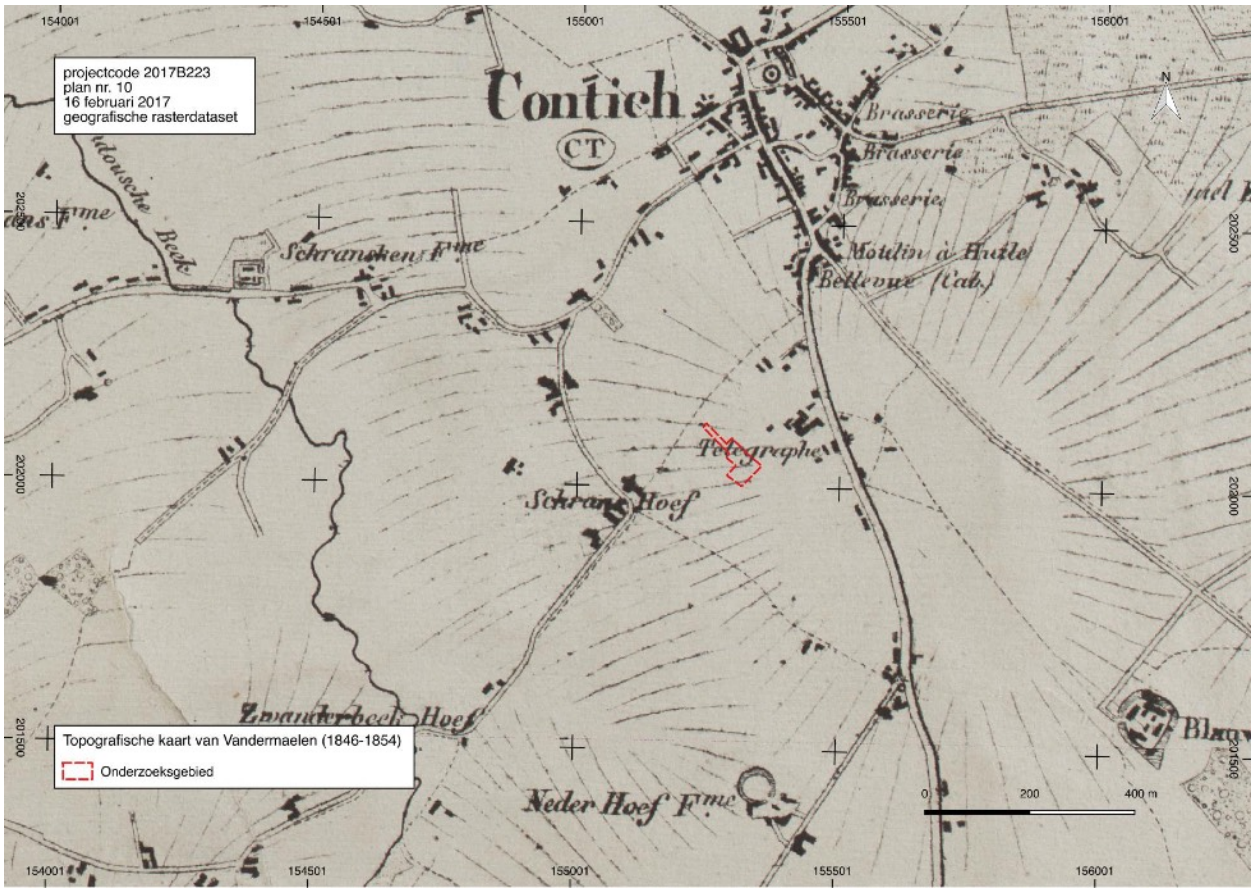

Fig. 14 Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854). © Geopunt

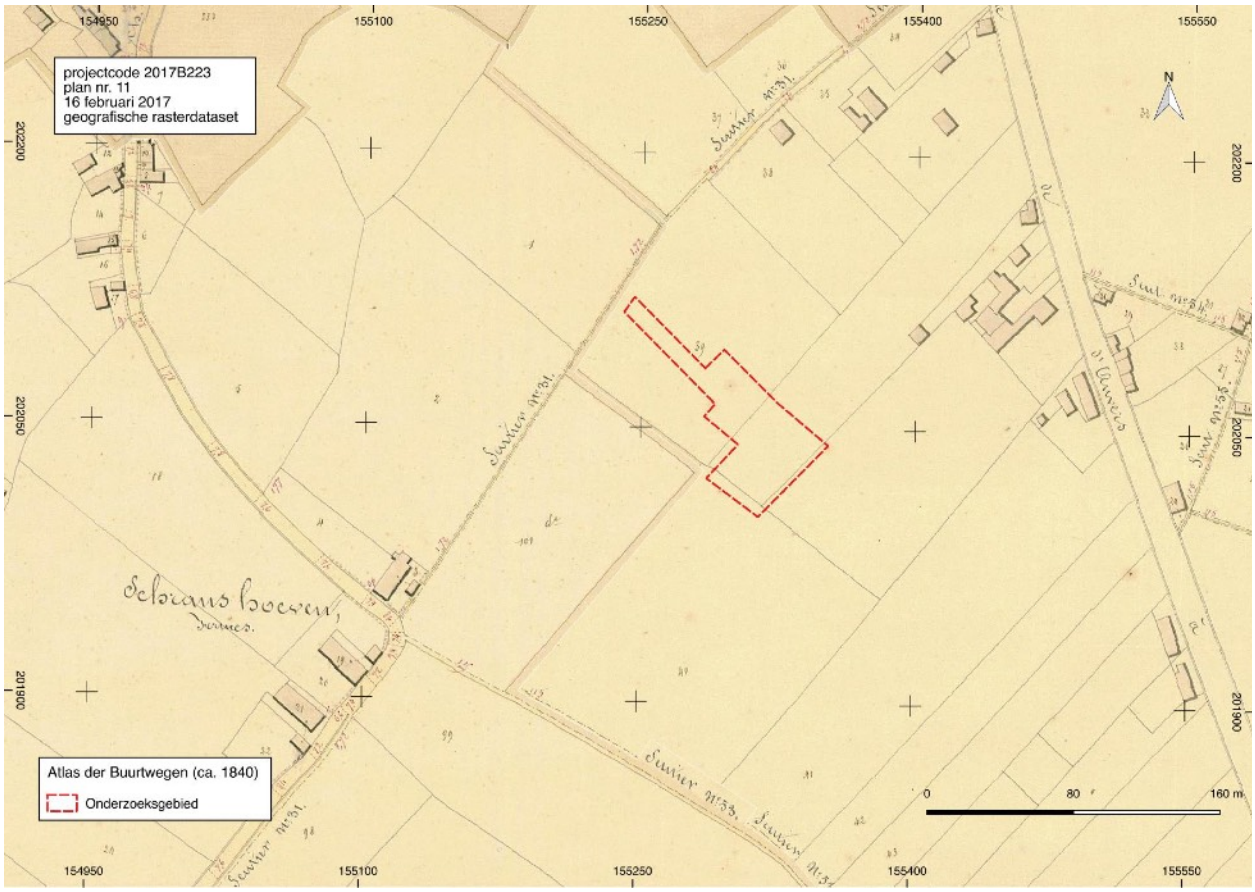

Fig. 16 Situering van het onderzoeksgebied op de detailplannen van de Atlas der Buurtwegen. © Geopunt

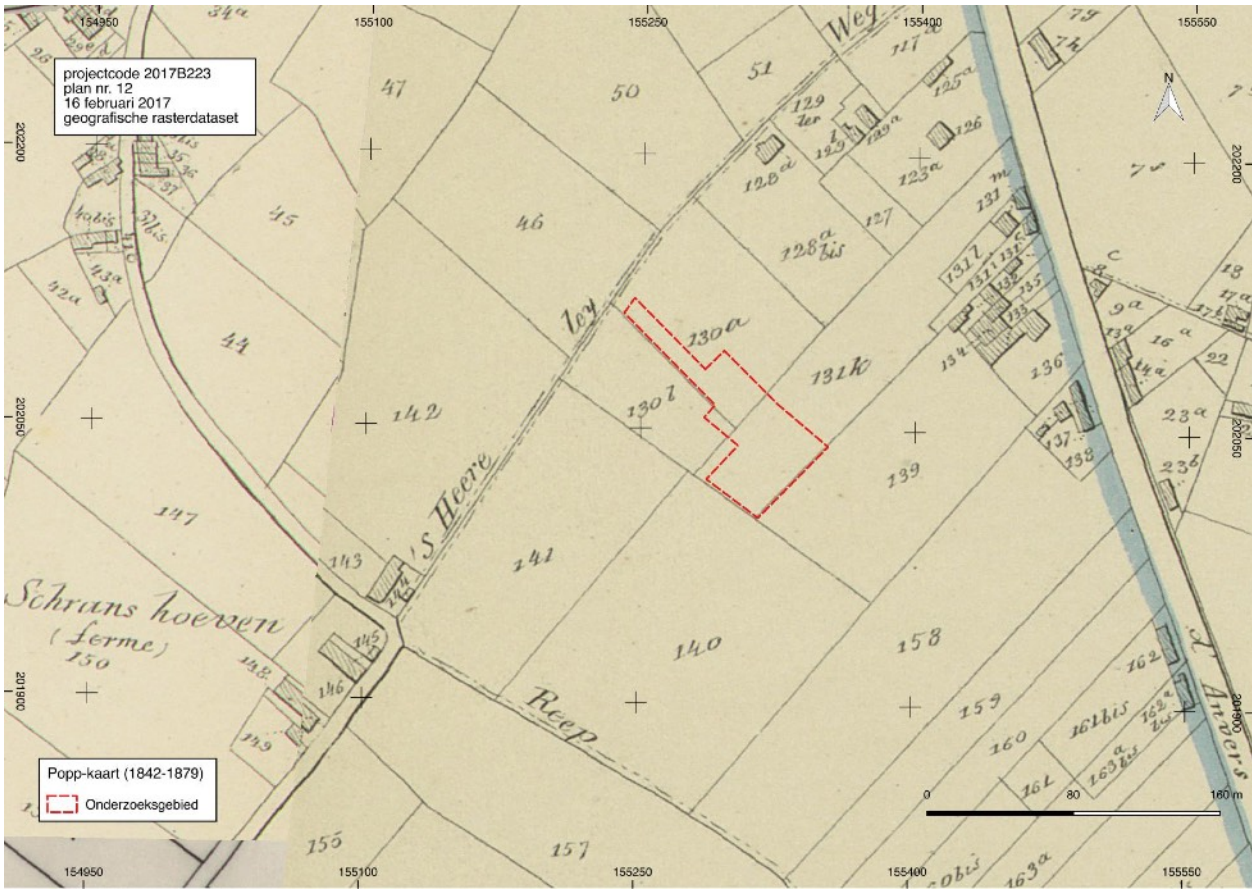

Fig. 17 Situering van het onderzoeksgebied op de Popp-kaart (1842-1879). © Geopunt

Het beeld dat geschetst wordt op de Popp-kaart (1842-1879) komt volledig overeen met de Atlas der Buurtwegen, op een kleine aanpassing van de perceelsgrenzen ter hoogte van het onderzoeksgebied na. Sentier nr. 31, de huidige Kruisschanslei, wordt op deze kaart 's Heere Ley genoemd.

Op de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854) is de inrichting van het landschap rondom Kontich nog grotendeels vergelijkbaar met het beeld dat de Ferrariskaart schetst. Het onderzoeksgebied bevindt zich nog steeds op akkerland, gelegen op een hoogte in het landschap.

Op de topografische kaart van 1939 is de bebouwing in en rond Kontich toegenomen en ook de lintbebouwing langs de Mechelsesteenweg is uitgebreid. Ten westen van het onderzoeksgebied zijn de spoorlijnen Antwerpen Zuid Station-Mechelen en Antwerpen-Dendermonde aangelegd. Het landbouwgebied rondom Kontich, waartoe ook het onderzoeksgebied behoort, is nog grotendeels onbebouwd. Parallel met de westelijke perceelsgrens van het onderzoeskgebied loopt een onverharde weg die niet op oudere kaarten werd afgebeeld. De huidige Kruisschanslei is nog steeds slechts een pad. De drie sites met walgracht en de Schranshoeve die op alle voorgaande kaarten werden gekarteerd zijn nog herkenbaar in het landschap.

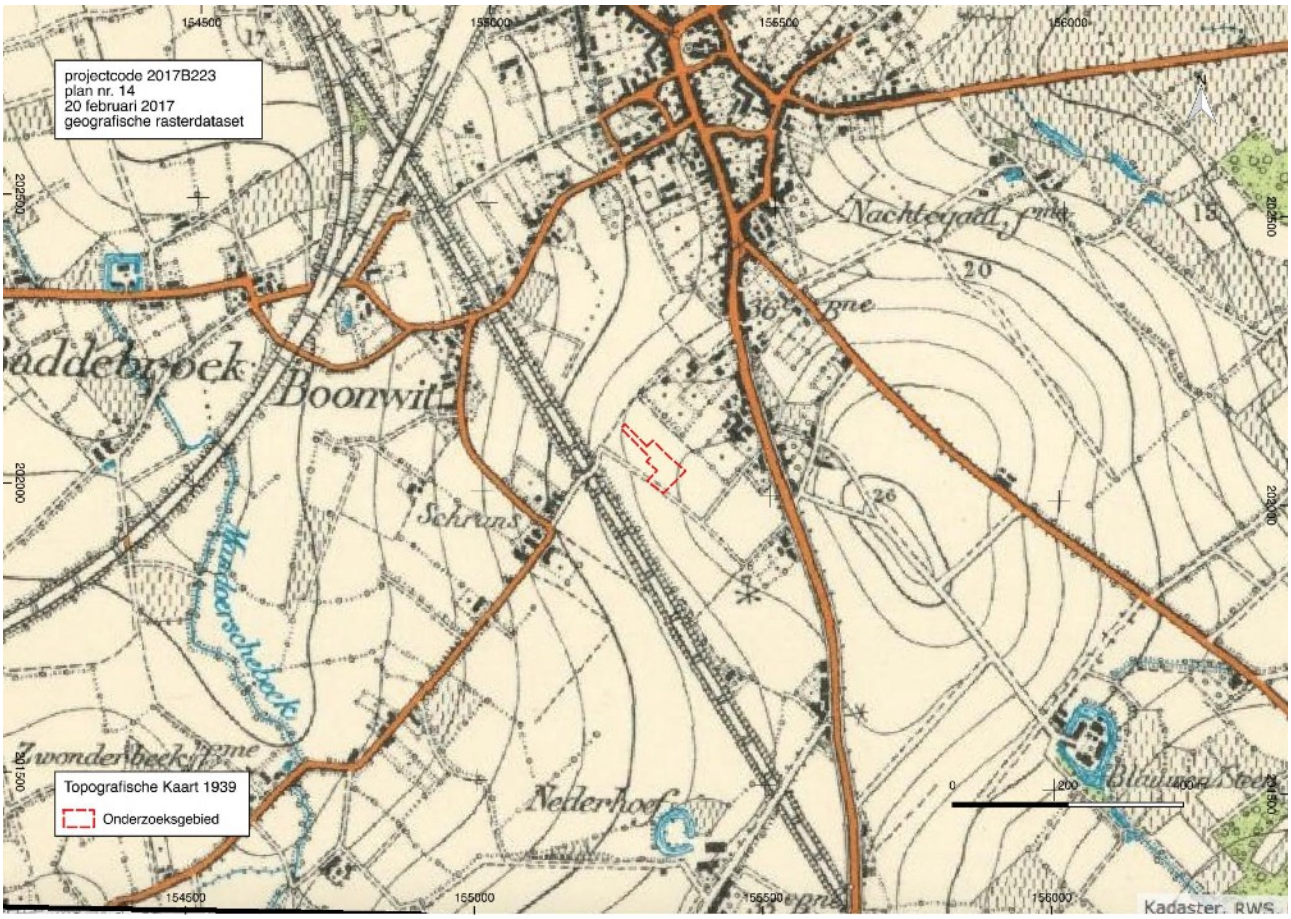

Fig. 18 Situering onderzoeksgebied op topografische kaart van 1939. © NGI & Cartesius.be

Op de luchtfoto van 1971 is te zien dat de bebouwing rondom het onderzoeksgebied begint toe te nemen. Het gebied zelf blijft echter onbebouwd. Het is bedekt met bomen en/of struiken. De Kruisschanslei is nog steeds slechts een kleine weg.

De luchtfoto's van 1979 tot en met 2015 tonen de verdere verkaveling en bebouwing van de omgeving van het onderzoeksgebied. Tussen 1971 en 1979 werd er centraal op het onderzoeksgebied een woning gebouwd. Tezelfdertijd werden de spoorlijnen ten westen van het onderzoeksgebied opgeheven. Op het tracé van de spoorlijn Antwerpen - Dendermonde werd de Prins Boudewijnlaan aangelegd. De treinverbinding tussen Antwerpen Zuid en Mechelen werd

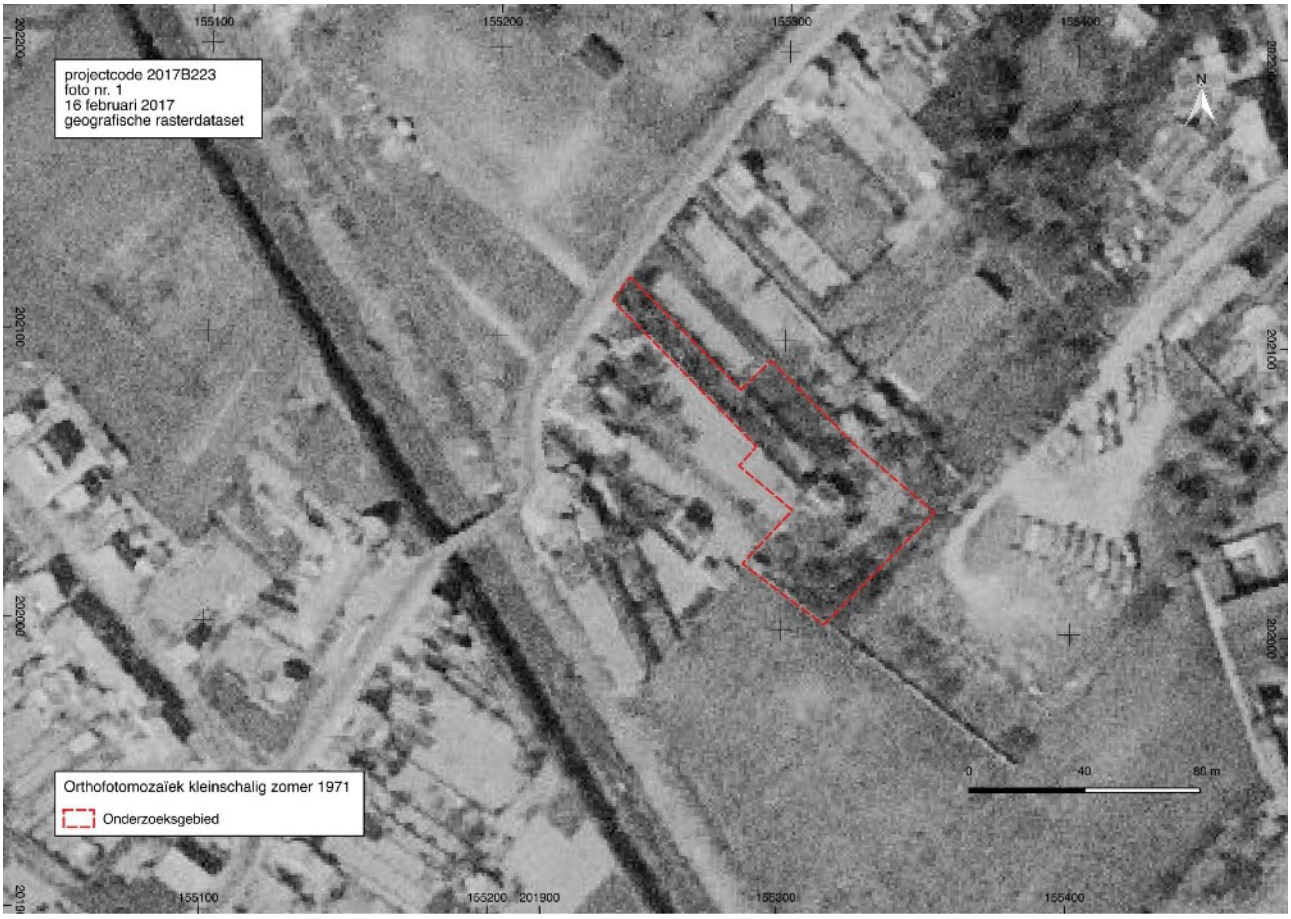

Fig. 19 Orthofotomozaïek kleinschalig zomer 1971. © Geopunt

Fig. 20 Orthofotomozaïek kleinschalig zomer 1979-1990. © Geopunt

Fig. 21 Orthofotomozaïek middenschalig winter 2000-2003. © Geopunt

Fig. 22 Orthofotomozaïek grootschalig winter 2013-2015. © Geopunt

opgeheven na de afbraak van het Zuidstation. De nieuw aangelegde E19 volgt ten noorden van Kontich het tracé van de opgeheven spoorlijn. De Kruisschanslei is nu een volwaardige weg. Tussen 1990 en 2000 werd de toerit die het gebouw op het onderzoeksgebied verbindt met de Kruisschanslei aangelegd. Ook de serre in de noordelijke hoek van het gebied werd in deze periode opgetrokken, evenals het bijgebouw in de zuidwestelijke hoek. Op de luchtfoto van 2013-2015 tenslotte is te zien dat er een bijgebouw opgetrokken werd ten zuidoosten van het hoofdgebouw.

1.2.3 Archeologische situering

In de Centrale Archeologisch Inventaris[11] zijn voor het onderzoeksgebied en de aanpalende percelen geen vindplaatsen opgenomen. Op middellange afstand, binnen een straal van 500m rond het onderzoeksgebied, zijn in de CAI zes vindplaatsen opgenomen. Deze bevinden zich allen ten noorden/noordoosten van het onderzoeksgebied.

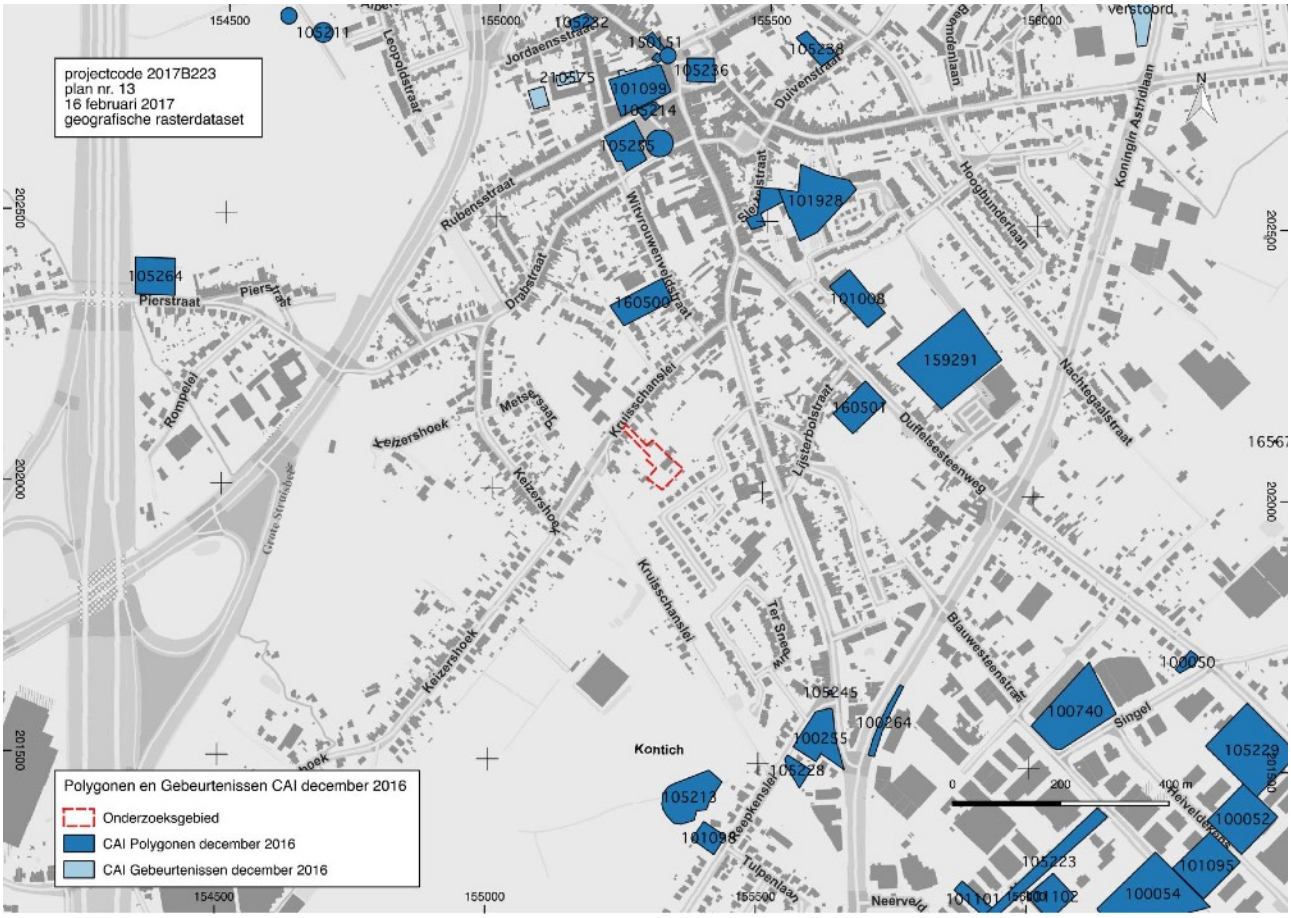

Fig. 23 Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de polygonen van het CAI toestand september 2016 in overlay op het Groot Referentie Bestand. © cai.erfgoed.net en Geopunt

- CAI ID160500: aan de Witvrouwenveldstraat te Kontich. Hier werd in 2012 een proefsleuvenonderzoek en in 2013 een opgraving uitgevoerd door Archebo. Hierbij werden een kringgreppel uit de bronstijd, een scherf uit de ijzertijd, paalsporen uit de volle middeleeuwen en een munt uit de zeventiende eeuw aangetroffen.[12]

[11] De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.

[12] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 160500 Witvrouwenveldstraat 44-70 (geraadpleegd op 20 februari 2017).

- CAI ID160501: aan de Duffelsesteenweg te Kontich. Hier werd in 2012 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Archebo. Hierbij werden een schrabber uit het mesolithicum en aardewerk en een stuk maalsteen uit de ijzertijd aangetroffen.[13]

- CAI ID159291: aan de Duffelsesteenweg te Kontich. Hier werd in 2011 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Archebo en in 2012 een opgraving door All-Archeo. Hierbij werd niet nader gedateerd lithisch materiaal aangetroffen, evenals 15 spiekers, 2 gebouwplattegronden en greppels uit de ijzertijd. Verder werden er ook paalsporen, kuilen en greppels uit de Romeinse tijd aangetroffen.[14]

- CAI ID101008: aan de Duffelsesteenweg te Kontich. Op deze locatie werd in 2006 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door AVRA en in 2008 een opgraving door Archaeological Solutions. Hierbij werden 48 crematiegraven en 6 kringgreppels uit de bronstijd aangetroffen.[15]

- CAI ID101928: bij een noodopgraving in 2005-2006 door AVRA werden aan de Nachtegaalhoeve verschillende sporen uit de ijzertijd aangetroffen (1 gebouwplattegrond, 1 huisplattegrond, 3 spiekers, aardewerk en twee crematiegraven). Uit de volle middeleeuwen werden een waterput, greppels en (paal)kuilen aangetroffen.[16]

- CAI ID105251 is de voormalige locatie van het huis Den Leeuw of de Rode Leeuw (1502). Op deze plaats bevindt zich thans brouwerij De Sleutel, daterend uit de achttiende en negentiende eeuw.[17]

Op lange afstand zijn, binnen een straal van 1 km, in de CAI 21 locaties opgenomen, vooral ten noorden en ten oosten van het onderzoeksgebied. Deze locaties betreffen voornamelijk bouwkundig erfgoed en toevalsvondsten. Als resultaat van archeologisch onderzoek werden sporen en vondsten aangetroffen die dateren uit alle periodes vanaf de ijzertijd tot en met de nieuwste tijd:

- CAI ID105264 is de locatie van een verdwenen omwaterde schans met stenen gebouwen, Schransken genaamd, die afgebeeld staat op de Ferrariskaart en waarschijnlijk uit de zeventiende eeuw stamt.[18]

- CAI ID105213 is de locatie van een middeleeuwse motte die in gebruik was van de elfde tot de vijftiende eeuw. Deze werd onderzocht in 1956 door het Jubelparkmuseum. Hierbij werd, naast de motte, een Romeinse kuil met dakpannen en scherven gevonden.[19]

- CAI ID101098 is de locatie van een de Neerhoeve, een woonstalhuis waarvan de kern uit de achttiende eeuw stamt.[20]

- CAI ID105228: aan de Reepkenslei in Kontich werden via veldprospectie in de jaren 1980 Romeinse scherven aangetroffen. Verdere info over het type scherven of de hoeveelheid is niet bekend.[21]

---

[13] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 160501 Duffelsesteenweg 56-58 (geraadpleegd op 20 februari 2017).

[14] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 159291 Duffelsesteenweg 143 (geraadpleegd op 20 februari 2017).

[15] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 101008 Duffelsesteenweg 21-35 (geraadpleegd op 20 februari 2017).

[16] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 101928 Nachtegaalhoeve 1 (Verkaveling Matexi-Finspico) (geraadpleegd op 20 februari 2017).

[17] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105251 Brouwerij de Sleutel (geraadpleegd op 20 februari 2017).
Agentschap Onroerend Erfgoed, Brouwerij De Sleutel, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/13666, 2017. (geraadpleegd op 20 februari 2017).

[18] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105264 Schransken (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[19] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105213 Neerhoeve I (Motte Reepkenslei) (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[20] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 101098 Neerhoeve II (geraadpleegd op 21 februari 2017).
Agentschap Onroerend Erfgoed, Neer- of Nederhoeve, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/13524, 2017. (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[21] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105228 Reepkenslei 5 (geraadpleegd op 21 februari 2017).

- CAI ID100255: aan de Mechelsesteenweg te Kontich werd in 1988 bij controle van werken een greppel met bronstijdscherven aangetroffen.[22]

- CAI ID105245 is de locatie van de Reepkenskapel of Kapel van OLV ter Sneeuw. Voor het eerst vermeld in 1440 en bestemd voor de eredienst van pestlijders tot de zeventiende eeuw. Herbouwd in classicistische stijl in 1755-1756.[23]

- CAI ID100264: aan de Koningin Astridlaan te Kontich werd bij de aanleg van een fietspad in 1987 een Romeinse afvalkuil aangetroffen, evenals enkele ongedateerde paalkuilen en een greppel.[24]

- CAI ID100740: de Blauwe Steen is een site met walgracht die afgebeeld is op de Ferrariskaart en voor het eerst vermeld werd in 1534. Deze site wordt door H. Verbeeck geïnterpreteerd als een motte. Bij archeologisch onderzoek in 1992, ook door H. Verbeeck, werden tevens twee grachten, een paalkuil en enkele scherven uit de ijzertijd aangetroffen.[25]

- CAI ID105255 is de locatie van een herenhuis uit de zeventiende eeuw, bekend onder de naam Hofke Janssens.[26]

- CAI ID105278: aan de Drabstraat te Kontich werd bij controle van werken een ongedateerde waterput gevonden.[27]

- CAI ID105214 is de locatie van een verdwenen kapel uit de zestiende eeuw. Deze werd bij archeologisch onderzoek in 1993 teruggevonden.[28]

- CAI ID101099 is de vermoedelijke locatie van de Sint-Martenskerk. Archeologische vaststellingen zijn echter nog niet gedaan. Deze kerk brandde in de zestiende eeuw af en behoorde tot het Land van Ryen, terwijl de bestaande Sint-Martinuskerk tot het Land van Mechelen behoorde. Een duidelijk voorbeeld van de vroegere bestuurlijke tweedeling van Kontich.[29]

- CAI ID105236: de Sint-Martinuskerk van Kontich werd gesticht in de elfde-twaalfde eeuw, maar enkel de kerktoren getuigt tegenwoordig nog van deze romaanse bouwfase. Bij archeologisch onderzoek, uitgevoerd door AVRA in 1988, werden een aantal graven aangetroffen. Enkele graven waren ouder dan de romaanse kerk.[30]

- CAI ID105238 is de locatie van een woning uit de achttiende eeuw, De Nachtegaal genoemd.[31]

- CAI ID101100: aan het Gemeenteplein in Kontich werd in de jaren 1980 onderzoek verricht door AVRA. Hierbij werden scherven uit de Romeinse tijd, graven uit de middeleeuwen en greppels, paalkuilen en een afgebrande woning uit de 14e-16e eeuw aangetroffen.[32]

---

[22] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100255 Mechelsesteenweg I (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[23] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105245 Reepkenskapel (geraadpleegd op 21 februari 2017).
Agentschap Onroerend Erfgoed, Reepkenskapel, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/13477, 2017. (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[24] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100264 Koningin-Astridlaan-Mechelsesteenweg I (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[25] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100740 Blauwesteen 1 (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[26] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105255 Hofke Janssens (geraadpleegd op 21 februari 2017).
Agentschap Onroerend Erfgoed, Herenhuis Hofke Janssens, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/13425, 2017. (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[27] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105278 Drabstraat 2 (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[28] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105214 Sint-Martinusplein I (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[29] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 101099 Sint-Martenskerk (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[30] *Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105236 Sint-Martinuskerk (geraadpleegd op 21 februari 2017).*
Agentschap Onroerend Erfgoed, Parochiekerk Sint-Martinus, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/13440, 2017. (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[31] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105238 De Nachtegaal (geraadpleegd op 21 februari 2017).
Agentschap Onroerend Erfgoed, Onderwijzerswoning Den Nachtegaal, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/13435, 2017. (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[32] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 101100 Gemeenteplein I (geraadpleegd op 21 februari 2017).

- CAI ID100277 is de locatie waar in 1953 bij toeval hoefijzers, beenderresten en lederen riemen werden aangetroffen. Deze vondsten zijn ongedateerd.[33]

- CAI ID150151: aan de Molenstraat in Kontich werd in 2009 werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door ARON. Er werden paalkuilen en een uitbraakspoor van een muur aangetroffen. De sporen dateren vermoedelijk uit de volle middeleeuwen.[34]

- CAI ID105232 is gelegen aan de Molenstraat te Kontich. In 1988 werd hier bij een opgraving door AVRA een kuil met een handgevormde scherf aangetroffen. Deze scherf werd niet gedateerd.[35]

- CAI ID105211: aan de Groeningenlei in Kontich werden bij de aanleg van de spoorlijn in 1905 verschillende vondsten gedaan, waaronder enkele waterputten uit de ijzertijd en een Romeinse puinlaag met tegula-fragmenten.[36]

- CAI ID105231 is de locatie waar in 1948, bij een opgraving door S.J. De Laet, een waterput uit de laat-Romeinse tijd werd aangetroffen. De datering gebeurde op basis van een terra sigillata kom.[37]

- CAI ID210575: aan de Van Dijckstraat in Kontich werd in 2013 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij slechts een paalspoor uit de ijzertijd/Romeinse tijd werd aangetroffen. Een deel van het onderzoeksgebied is opgenomen in de laag gebeurtenissen.[38]

Op lange afstand, meer dan een kilometer ten zuidoosten van het onderzoeksgebied, bevinden zich acht locaties die verband houden met opgravingen van AVRA in Kontich tussen 1989 en 1996: daarbij werd archeologisch erfgoed aangetroffen dat verband houdt met een nederzetting uit de ijzertijd, greppels uit de Romeinse periode en een waterput en greppels uit de nieuwe tijd (CAI CAI ID101101, ID101102, ID105223, ID100054, ID101095, ID100052, ID105229, ID105229, ID100050).[39]

In de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied zijn geen locaties opgenomen in de laag gebeurtenissen van de CAI.

Tot besluit kan gesteld worden dat binnen het onderzoeksgebied of op de aanpalende percelen geen archeologische waarden gekend zijn. Op middellange afstand, binnen een straal van 500 m bevinden zich zes vindplaatsen ten noorden en noordoosten van het onderzoeksgebied. Vijf van deze locaties hebben betrekking op archeologisch onderzoek, zowel proefsleuven als opgravingen. Hierbij werden sporen en vondsten aangetroffen gaande van het mesolithicum tot en met de nieuwe tijd. Belangrijk zijn onder andere een klein grafveld uit de bronstijd, plattegronden uit de ijzertijd en sporen uit de Romeinse periode. Op lange afstand zijn, binnen een straal van 1 km, in de CAI 21 locaties opgenomen. Deze locaties betreffen voornamelijk bouwkundig erfgoed en toevalsvondsten. Als resultaat van archeologisch onderzoek werden in deze zone sporen en vondsten aangetroffen die dateren uit alle periodes vanaf de ijzertijd tot en met de nieuwste tijd

[33] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100277 De Fortuin (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[34] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 150151 Molenstraat I (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[35] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105232 Molenstraat 39I (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[36] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105211 Groeningenlei I (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[37] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105231 Erfling (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[3838] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 210575 Van Dijckstraat (geraadpleegd op 21 februari 2017).

[39] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 101101 Neerveld II (geraadpleegd op 21 februari 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 101102 Neerveld III (geraadpleegd op 21 februari 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105223 Neerveld I (geraadpleegd op 21 februari 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100054 Neerveld-Carrefour (geraadpleegd op 21 februari 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 101095 Heideveldekens 16 (geraadpleegd op 21 februari 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100052 Heideveldekens 7 (geraadpleegd op 21 februari 2017; Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105229 Duffelsesteenweg 150-154 (geraadpleegd op 21 februari 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100050 Duffelsesteenweg-Singel I (geraadpleegd op 21 februari 2017).

1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het projectgebied?

Het reliëf in de omgeving van het onderzoeksgebied is vrij vlak en bedraagt ca. 23m TAW. Naar het zuidwesten is er een lichte stijging. Het onderzoeksgebied bevindt zich op een interfluvium tussen de Grote Struisbeek en de Lachenebeek /Babbelsebeek. De bodem bestaat uit matig droog lemige zand met een weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont waarbij de sedimenten lichter of grover worden in de diepte. Zowel de topografische ligging als de bodemkenmerken zijn gunstig voor menselijke aanwezigheid en bewoning in het verleden.

Het aantal archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied is groot. Binnen een straal van 500m zijn er vindplaatsen van archeologisch erfgoed gekend die sporen en vondsten bevatten die dateren van het mesolithicum tot en met de nieuwe tijd, met onder andere een grafveld uit de bronstijd en bewoning uit de ijzertijd, de Romeinse tijd en de middeleeuwen.

De geschiedenis van Kontich gaat volgens archiefteksten terug tot de 7de eeuw. De kerk van Kontich klimt minstens op tot het midden van de 12de eeuw, toen er een stenen gebouw voor de eredienst werd opgericht.

Hoe evolueerde het landschap en is er een evolutie in het grondgebruik ter hoogte van het projectgebied?

Op de Ferrariskaart wordt het landschap rondom het gebied gedomineerd door een akkercomplex met percelen omgeven door hagen en/of houtkanten. Slechts hier en daar komt een klein perceel bos voor. Ten noorden van het onderzoeksgebied bevindt zich de kern van Kontich. In het landbouwlandschap rondom het onderzoeksgebied bevinden zich verspreid hoeven en drie sites met walgracht.

In het begin van de twintigste eeuw werden ten westen van het onderzoeksgebied twee spoorlijnen aangelegd. Op het tracé van deze spoorlijnen werden in het derde kwart van de 20ste eeuw de E19 van Antwerpen naar Brussel en de Prins Boudewijnlaan die Kontich met Antwerpen verbindt aangelegd. Vanaf het midden van de twintigste eeuw breidde de bebouwing van Kontich zich uit naar het zuiden, richting onderzoeksgebied. Tegenwoordig is zowat de volledige omgeving van het onderzoeksgebied bebouwd.

Het onderzoeksgebied is op alle historische kaarten vanaf de Ferrariskaart (1771-1778) tot het derde kwart van de 20ste eeuw in gebruik als bouwland. Tussen 1971 en 1979 werd er centraal op het onderzoeksgebied een woning gebouwd. Tussen 1990 en 2000 werd de toerit aangelegd die het gebouw op het projectgebied verbindt met de Kruisschanslei. Ook de serre in de noordelijke hoek van het gebied werd in deze periode opgetrokken, evenals het bijgebouw in de zuidwestelijke hoek. Op de luchtfoto van 2013-2015 tenslotte is te zien dat er een bijgebouw opgetrokken werd ten zuidoosten van het hoofdgebouw. Enkel de locatie van de woning werd als verstoring afgebakend. Daar dient, aangezien de woning voorzien is van een kelder, rekening te worden gehouden met een funderingsdiepte groter dan 1 m -mV. Zowel de bijgebouwen als de toerit hebben naar alle waarschijnlijkheid het archeologisch vlak niet verstoord omwille van hun constructiewijze die een ondiepe fundering laat vermoeden.

Wat is de impact van de geplande werken ?

De bouwplannen voorzien in het slopen van alle structuren die zich op het onderzoeksgebied bevinden. Er wordt een nieuwe toerit voorzien. Die zal vier meter breed zijn en bestaan uit een advanced turf wegdek met betonnen rijbanen. In de noordelijke hoek zal een speelplein worden aangelegd. Er zijn vier nieuwe bouwvolumes gepland. Deze gebouwen zullen met de toerit verbonden worden door middel van een voetpad van klinkers. Onder alle bouwvolumes zal één grote parkeerkelder aangelegd worden. De inrit voor de parkeergarage is voorzien aan de noordzijde van gebouw 4. De diepte van deze parkeerkelder zal 2,74m -mV bereiken. Ten noorden van gebouw 1 wordt een regenwaterput voorzien. Langs de westelijke perceelgrens wordt een wadi aangelegd met een verstoringsdiepte grotere dan 1m -mV. De regenwaterput en gebouw 1 worden door middel van ondergrondse leidingen verbonden met de wadi, om infiltratie van regenwater in de bodem mogelijk te maken. Zowel ten noorden als ten zuiden van gebouw

Fig. 24 Syntheseplan: Groot Referentie Bestand met aanduiding de verstoorde zone en de geplande ingreep. © Geopunt

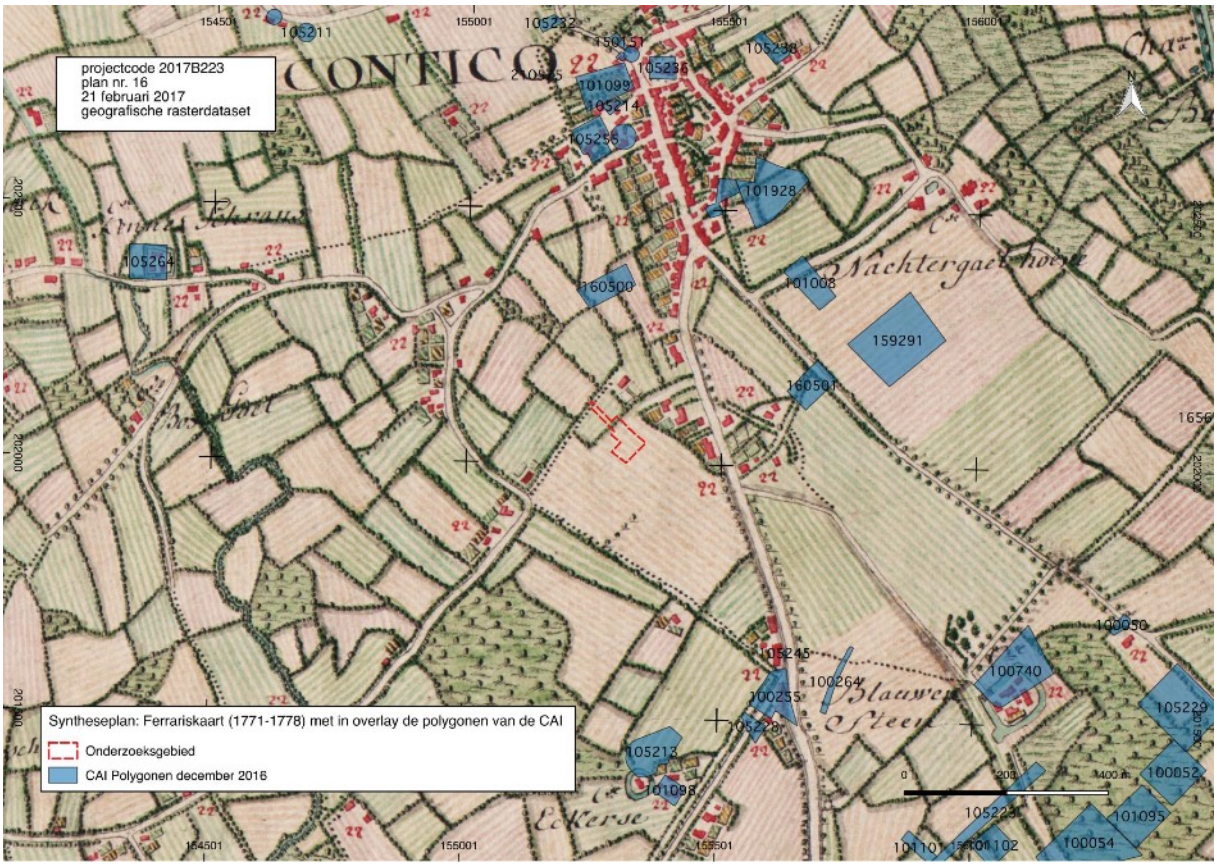

Fig. 25 Syntheseplan: Ferrariskaart (1771-1778) met in overlay de polygonen van de CAI. © Geopunt en cai.erfgoed.net

1 wordt een septische put voorzien. De aansluitingen met de riolering vanaf de septische putten en de wadi worden aangelegd onder de toerit. Langsheen de zuidoostelijke en zuidwestelijke perceelgrens zullen de bestaande coniferen behouden blijven als groene buffer. Langs de andere perceelgrenzen zullen nieuwe bomen aangeplant worden. In het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied zullen een vijftal bomen gekapt worden.

De geplande bodemingrepen zullen ingrijpend zijn. Bovendien overlapt de geplande bebouwing slechts minimaal met de reeds bestaande bebouwing. Een groot deel van de tot nu toe onverstoorde bodem zal voor het bouwen van de parkeerkelder afgegraven worden.

1.2.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

Het aantal archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied is groot. Binnen een straal van 500m zijn er vindplaatsen van archeologisch erfgoed gekend die sporen en vondsten bevatten die dateren van het mesolithicum tot en met de nieuwe tijd, met onder andere een grafveld uit de bronstijd en bewoning uit de ijzertijd, de Romeinse tijd en de (post-)middeleeuwen. Op grotere afstand kunnen de gekende vindplaatsen gedateerd worden vanaf de bronstijd tot en met de nieuwste tijd. Een groot aantal vondsten dateert uit de ijzertijd en de Romeinse tijd.

De volledige oppervlakte van het onderzoeksgebied bedraagt 3712 m². De als verstoord afgebakende zone waar de woning staat sinds de jaren 1970 heeft een oppervlakte van 357 m2, dat is minder dan 10% van het onderzoeksgebied.

Op basis van de topografische ligging, de bodemgesteldheid en de inrichting van het landschap sinds het einde van de 18de eeuw wordt het archeologisch potentieel van het projectgebied als hoog ingeschat voor sporen van bewoning vanaf de protohistorie tot de late middeleeuwen. De aanwezigheid van archeologisch erfgoed vanaf de nieuwe tijd kan op basis van de verzamelde gegevens niet worden uitgesloten, maar is gezien de informatie beschikbaar via cartografische bronnen minder waarschijnlijk.

1.2.6 Samenvatting

In de omgeving van het onderzoeksgebied is heel wat bewaard of verdwenen bouwkundig erfgoed gekend dat dateert uit de late middeleeuwen tot en met de nieuwste tijd. Naast de kerk van Kontich die teruggaat tot de elfde eeuw gaat het vooral om omwalde hoeves. Bij archeologisch onderzoek op middellange afstand van het onderzoeksgebied zijn sporen en vondsten uit alle periodes vanaf het mesolithicum aan het licht gekomen, onder andere een grafveld uit de bronstijd en bewoning uit de ijzertijd, de Romeinse tijd en de (post-)middeleeuwen. Deze vondsten wijzen algemeen op menselijke aanwezigheid op middellange afstand, minstens sinds het mesolithicum.

Op basis van de topografische ligging, de bodemgesteldheid en de inrichting van het landschap sinds het einde van de 18de eeuw wordt het archeologisch potentieel van het projectgebied als hoog ingeschat voor sporen van bewoning vanaf de protohistorie tot de late middeleeuwen. De aanwezigheid van archeologisch erfgoed vanaf de nieuwe tijd kan op basis van de verzamelde gegevens niet worden uitgesloten, maar is gezien de informatie beschikbaar via cartografische bronnen minder waarschijnlijk. Vermits op basis van de via het bureauonderzoek verzamelde informatie de aanwezigheid van archeologisch erfgoed in de bodem van het projectgebied niet kan worden uitgesloten, wordt verder archeologisch onderzoek aanbevolen.

Bibliografie

Uitgegeven bronnen

Adams R., Vermeire S. & De Moor G. 2002. Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 15 Antwerpen.

Bogemans F. 2005 & 2008. Legende Overzichtskaart Quartairgeologie Vlaanderen.

Dondeyne S., Vanierschot L., Langohr R., Van Ranst E. & Deckers J. 2015. De grote bodemgroepen van Vlaanderen: kenmerken van de 'Reference Soil Groups' volgens het internationale classificatiesysteem World Reference Base. KU Leuven & Universiteit Gent in opdracht van de Vlaamse Overheid, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, Afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen.

Van Ranst E. & Sys D. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Gent.

Digitale bronnen

Agiv. Agentschap voor Geografische informatie Vlaanderen
https://www.agiv.be

Bodemverkenner
https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage

Cartesius
http://www.cartesius.be

Cartoweb
www.cartoweb.be, www.ngi.be

Centraal Archeologische Inventaris
cai.erfgoed.net en http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/

Databank Ondergrond Vlaanderen.
https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html

Geoportaal
https://geo.onroerenderfgoed.be

Geopunt Vlaanderen
http://www.geopunt.be/kaart

Inventaris Onroerend Erfgoed
https://inventaris.onroerenderfgoed.be

Koninklijke Bibliotheek van België
http://www.kbr.be/

Figurenlijst

Fig. 1 Situering van het onderzoeksgebied op het Groot Referentie Bestand. © Geopunt Vlaanderen
Fig. 2 Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart 1:10.000 © NGI
Fig. 3 Situering van het onderzoeksgebied op de orthofotomozaïek grootschalig winter 2013-2015. © Geopunt Vlaanderen
Fig. 4 PLAN 17 Bestaande Toestand en snede. © Multiprofessioneel Architectenbureau Guy Peeters - Johan Rijckaert
Fig. 5 PLAN 19 Snedes; gebouw 4 (boven) en 1,2 en 3 (onder). © Multiprofessioneel Architectenbureau Guy Peeters - Johan Rijckaert
Fig. 6 PLAN 18 Inplantingsplan op maaiveldhoogte. © Multiprofessioneel Architectenbureau Guy Peeters - Johan Rijckaert
Fig. 7 PLAN 20 Kelderplan. © Multiprofessioneel Architectenbureau Guy Peeters - Johan Rijckaert
Fig. 8 plan 3. Profiel van het terrein van noordwest naar zuidoost. © Geopunt (16 februari 2017)
Fig. 9 Situering van het onderzoeksgebied op het DHM LIDAR_DHMV_II_DTM_RAS_1M met in overlay de waterlopen zoals op genomen in de Vlaamse Hydrografische Atlas 2016. © Geopunt
Fig. 10 Het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart. © Databank Ondergrond Vlaanderen
Fig. 11 Het onderzoeksgebied op de bodemkaart volgens Belgische Classificatie. © Databank Ondergrond Vlaanderen
Fig. 12 Het onderzoeksgebied op de quartiargeologische kaart. © Databank Ondergrond Vlaanderen
Fig. 13 Situering van het onderzoeksgebied op de Ferrariskaart. © Geopunt
Fig. 14 Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854). © Geopunt
Fig. 15 Situering van het onderzoeksgebied op de Ferrariskaart. © Geopunt
Fig. 16 Situering van het onderzoeksgebied op de detailplannen van de Atlas der Buurtwegen. © Geopunt
Fig. 17 Situering van het onderzoeksgebied op de Popp-kaart (1842-1879). © Geopunt
Fig. 18 Situering onderzoeksgebied op topografische kaart van 1939. © NGI & Cartesius.be
Fig. 19 Orthofotomozaïek kleinschalig zomer 1971. © Geopunt
Fig. 20 Orthofotomozaïek kleinschalig zomer 1979-1990. © Geopunt
Fig. 21 Orthofotomozaïek middenschalig winter 2000-2003. © Geopunt
Fig. 22 Orthofotomozaïek grootschalig winter 2013-2015. © Geopunt
Fig. 23 Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de polygonen van het CAI toestand september 2016 in overlay op het Groot Referentie Bestand. © cai.erfgoed.net en Geopunt
Fig. 24 Synteseplan: Groot Referentie Bestand met aanduiding van historische en geplande verstoringen. © Geopunt
Fig. 25 Synteseplan: Ferrariskaart (1771-1778) met in overlay de polygonen van de CAI. © Geopunt en cai.erfgoed.net

Projectcode 2017B223 Plannenlijst

nr. Plan	Type plan	Onderwerp	ontwerp datum	schaal ontwerp	aanmaakwijze	aanmaakdatum	geraadpleegde versie
1	Topografische kaart	situering projectgebied	onbekend	1:1	digitaal	16-02-2017	cartoweb.be V1.1 ©NGI
2	Groot Referentie Bestand	situering projectgebied	onbekend	1:1	digitaal	16-02-2017	gegeorefereerde rasterdataset ©Geopunt Vlaanderen
3	Doorsnede	Profiel Terrein	onbekend	1:20.000	digitaal	16-02-2017	Geopunt Vlaanderen
4	Digitaal Hoogtemodel	DHM LIDAR_DHMV_II_DTM_RAS_1M	onbekend	onbekend	digitaal	16-02-2017	©AGIV
5	Tertiairgeologische kaart	situering projectgebied	tussen 1998 en 2001	1:50.000	analoog	16-02-2017	Databank Ondergrond Vlaanderen
6	Quartairgeologische kaart	situering projectgebied	onbekend	1:200.000	analoog	16-02-2017	Databank Ondergrond Vlaanderen
7	Bodemkaart	bodemkaart volgens Belgische Classificatie	onbekend	onbekend	digitaal	16-02-2017	Databank Ondergrond Vlaanderen
8	Historische kaart	Ferrariskaart - Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik	1771-1778	onbekend	analoog	16-02-2017	gegeorefereerde rasterdataset ©Geopunt Vlaanderen: gescande Ferrariskaart, exemplaar KBR. De kaarten werden gegeorefereerd in september 2013 op de toen meest recente versie van het GRB.
9	Historische kaart	Ferrariskaart - Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik	1771-1778	onbekend	analoog	16-02-2017	gegeorefereerde rasterdataset ©Geopunt Vlaanderen: gescande Ferrariskaart, exemplaar KBR. De kaarten werden gegeorefereerd in september 2013 op de toen meest recente versie van het GRB.
10	Historische kaart	Vandermaelen	1846-1854	1:20.000	analoog	16-02-2017	gegeorefereerde rasterdataset ©Geopunt Vlaanderen
11	Historische kaart	Buurtwegen	ca. 1846	1:3.000	analoog	16-02-2017	gegeorefereerde rasterdataset ©Geopunt Vlaanderen: de analoge atlassen (overzichtsplannen, detailplannen)werden ingescand aan 300 dpi waarbij de kleurechtheid zoveel mogelijk bewaard werd. De beelden werden bij benadering gegeorefereerd t.o.v. het Lambert 72-coördinaatstelsel(affiene transformatie), vervolgens uitgeknipt op basis van plancontour en tenslotte geassembleerd (gemozaïkeerd) tot een overzicht van overzichtsplannen en detailplannen voor heel Vlaanderen.
12	Historische kaart	Popp	1842-1879	onbekend	analoog	16-02-2017	gegeorefereerde rasterdataset ©Geopunt Vlaanderen
13	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	december 2016	1:1	digitaal	16-02-2017	cai.erfgoed.net
14	Historische kaart	Topografische kaart	1939	1:20.000	analoog	20-02-2017	cartesius.be
15	Syntheseplan	Groot Referentie Bestand met aanduiding van de te slopen en de geplande bebouwing	onbekend	1:1	digitaal	20-02-2017	Geopunt Vlaanderen
16	Syntheseplan	polygonen CAI december 2016 in overlay op de Ferrariskaart (1771-1778)	1771-1778/ december 2016	1:1	digitaal	20-02-2017	Geopunt Vlaanderen & cai.erfgoed.net
17	Bouwplan	Bestaande toestand en terreinprofiel	2016	1:500	digitaal	20-02-2017	Multiprofessioneel Architectenbureau Guy Peeters - Johan Rijckaert
18	Bouwplan	Inplantingsplan op maaiveldhoogte	2016	1:500	digitaal	20-02-2017	Multiprofessioneel Architectenbureau Guy Peeters - Johan Rijckaert
19	Bouwplan	Snedes	2016	1:100	digitaal	20-02-2017	Multiprofessioneel Architectenbureau Guy Peeters - Johan Rijckaert
20	Bouwplan	Kelderplan	2016	1:100	digitaal	20-02-2017	Multiprofessioneel Architectenbureau Guy Peeters - Johan Rijckaert

ARCHEOLOGISCHE PERIODES IN VLAANDEREN

Periode			Datering
steentijd	paleolithicum	vroeg (oud)	tot 300.000 BP
		midden	300.000 - 35.000 BP
		laat (jong)	35.000 - 14.000 BP
		finaal	vanaf 14.000 BP
	mesolithicum	vroeg	vanaf 9500 v. Chr.
		midden	8ste millennium v. Chr.
		laat	7de en 6de millennium v. Chr.
		finaal	5de millenium v. Chr.
	neolithicum	vroeg	5300 - 4400 v. Chr.
		midden	4400 - 3700 v. Chr.
		laat	3700 - 3000 v. Chr.
		finaal	3000 - 2000 v. Chr.
metaaltijden	bronstijd	vroeg	2000 - 1800 v. Chr.
		midden	1800 - 1100 v. Chr.
		laat	1100 - 800 v. Chr.
	ijzertijd	vroeg	800 - 500 v. Chr
		midden	500 - 250 v. Chr
		laat	na 250 v. Chr
Romeinse tijd		vroeg	1ste eeuw
		midden	2de en 3de eeuw
		laat	4de eeuw
middeleeuwen		vroeg	5de tot 9de eeuw
		volle	10de tot 12de eeuw
		laat	13de tot 15de eeuw
nieuwe tijd			16de tot 18de eeuw
nieuwste tijd			19de en 20ste eeuw

Dit chronologisch kader is bedoeld ter oriëntatie. Er werd gekozen voor algemene tijdvakken om niet de indruk te wekken dat culturen in kalenderjaren kunnen worden gevat. De jaren voor 10.000 BP zijn uitgedrukt in 'jaren geleden' of jaren BP (before present = 1950). De jaren na 10.000 BP zijn uitgedrukt in jaren voor of na Chr.